

Bled, dne 2. 2. 2024

Št.: 0133-1/2023-7

ZAPISNIK

4. foruma zainteresirane javnosti Triglavskega narodnega parka, ki je bil dne 24. 1. 2024, ob 12.00 uri v banketni dvorani Kolpern na Jesenicah.

Navzoči: razvidno z liste prisotnosti, ki je priloga zapisniku (arhiv JZ TNP).

Forum je vodil predsednik Sveta Javnega zavoda Triglavski narodni park Bojan Dejak, ob pomoči zunanje moderatorke Vesne Stanič.

Moderatorka Vesna Stanič je pozdravila udeležence foruma. Uvodoma je povedala, da ob prebiranju zapisov iz 100-letne zgodovine od podpisa pogodbe o ustanovitvi Alpskega varstvenega parka lahko zasledimo različne pobude za vključevanje in sodelovanje prebivalcev, planincev, gozdarjev, kmetov in drugih v procese upravljanja parka. Danes je forum orodje, ki v parkih po Evropi in v Sloveniji omogoča zainteresirani javnosti, da se seznanijo z vsebinami upravljanja parka in poda svoja stališča. Forum zainteresirane javnosti Triglavskega narodnega parka je v primerjavi s parkom precej mlajši, šteje le dobrih 10 let in to je bila njegova četrta izvedba.

Povedala je, da je forum prostor za različne poglede, stališča, prepričanja in pričakovanja. V okviru prostora in časa, ki je odmerjen, je njena naloga, da vsi udeleženci lahko izrazijo svoja mnenja. Navzoče je opozorila, da skladno z Navodilom o delovanju foruma zainteresirane javnosti Triglavskega narodnega parka¹ poteka priprava zapisnika in snemanje zvoka za potrebe njegove priprave. Forum je tudi foto-dokumentiran, zato so bili udeleženci, ki ne bi želeli biti na fotografijah pozvani, da na to opozorijo na dogodku.

Udeležence foruma so uvodoma pozdravili direktor Javnega zavoda Triglavski narodni park (JZ TNP) dr. Tit Potočnik, podžupanja Občine Jesenice Tina Repovž, županja Občine Kranjska Gora Henrika Zupan, podžupanja Občine Bohinj Monika Ravnik, podžupanja Občine Gorje Danijela Mandeljc in predstavnica Ministrstva za naravne vire in prostor (MNVP) mag. Jelena Hladnik.

Direktor JZ TNP je vse udeležence pozdravil in se jim zahvalil za udeležbo v tako velikem številu. Povedal je, da je forum namenjen izmenjavi stališč, mnenj, pobud, kritikam in pohvalam. Povedal je, da v letu 2024 JZ TNP praznuje stoto obletnico, saj je bila leta 1924 podpisana pogodba o ustanovitvi Alpskega varstvenega parka, ki je obsegal 1.600 ha površine. Danes narodni park obsega skoraj 84.000 ha površine. Pred 21 leti je bilo razglašeno tudi Biosferno območje Julijske Alpe, ki je prepoznano v iskanju ravnovesja med človekom in naravo, da je pomemben predvsem človek, ki živi na tem območju, pomembno pa je tudi vplivno območje. Povedal je, da ga veseli, da so prisotni vsi deležniki in bo govora v vsebinah, ki se ne navezujejo samo na narodni park, ampak tudi na širše območje. Poudaril je pomembno vlogo omejevanja in usmerjanja obiska, saj mora biti v prvi vlogi varovanje narave, in seveda kakovost življenja prebivalcev zavarovanega

¹ Navodilo o delovanju foruma zainteresirane javnosti Triglavskega narodnega parka (Uradni list RS, št. 77/11)

območja. Forum je ena od stopnic za postavitev temeljev za prihodnja leta glede delovanja Javnega zavoda, za določitev prioritet in da se bodo zanamci ob praznovanju 200-letnice spominjali, da je bilo nekaj dobrega narejeno. Poudaril je, da je pomembno medsebojno sodelovanje. V kratkem bo pričetek priprave novega Načrta upravljanja TNP (NU TNP), za novo 10-letno obdobje in v ta namen bo sklican še en forum. Danes bo predstavljeno kaj je bilo storjeno v obdobju od sprejema prvega NU TNP, kar naj bo temelj za razmišljanje za naprej.

Podžupanja Občine Jesenice Tina Repovž je pozdravila udeležence. Povedala je, da je Triglavski narodni park prostor, kjer se prepletajo naravne lepote, kulturna dediščina in prizadevanja vseh pri soustvarjanju tega edinstvenega okolja. Udeleženci imajo na forumu možnost deliti svoje mnenje, izkušnje in strast do ohranjanja narave, ki jo nudi Triglavski narodni park. Povedala je, da je prepričana, da je mnenje vsakogar pomembno in da si želi aktivne razprave glede vprašanj, ki zadevajo naravo. Zahvalila se je vsem, ki prispevajo k ohranjanju in negovanju naše naravne dediščine. Skupnost naj bo vir navdiha za trajnostno sobivanje z naravo in trajnostno prihodnost tega čudovitega območja.

Županja Občine Kranjske Gore Henrika Zupan je pozdravila udeležence. Poudarila je, da se veliko občin na območju Triglavskega narodnega parka srečuje z velikim pritiskom obiskovanja. Želijo si zaščititi svoj prostor ter zagotavljati primerno bivanje za svoje prebivalce, po drugi strani pa si želijo, da so obiskovalci njihovega prostora zadovoljni, hkrati pa, da bi njihovo okolje spoštovali. Na forumu si želi konstruktivnega sodelovanja vseh udeležencev.

Podžupanja Občine Bohinj Monika Ravnik je pozdravila vse udeležence. Povedala je, da ima Občina Bohinj največ površine na območju narodnega parka, in sicer kar 66% celotne površine. Prav tako je v Občini Bohinj največje število prebivalcev, ki živijo v narodnem parku. Poudarila je, da je potrebno slišati širšo javnost in da od foruma pričakuje nove poglede prebivalcev. Vsem udeležencem je zaželela uspešno delo, ter da bi znali prisluhniti drug drugemu ter poizkušali najti rešitve k trajnostnemu razvoju in ohranjanju narave, ki bodo prijetne tako domačinom, kot tudi obiskovalcem.

Podžupanja Občine Gorje Danijela Mandelj je pozdravila vse udeležence. Povedala je, da večji del Občine Gorje leži na območju Triglavskega narodnega parka in to območje je za Občino Gorje velikega pomena. S pomočjo zaposlenih v JZ TNP in ostalih naravovarstvenikov učinkovito varujejo naravo ter preprečujejo nedovoljene oz. nedopustne posege v ta dragocen prostor. Poudarila je, da so v zadnjem času vsi priče moči kapitala in določenih posameznikov, ki si za svoje lastne interese želijo prisvojiti naravne vrednote državnega pomena, s katerimi razpolagajo brez ustreznih pravnih podlag. Moč kapitala in politike se usmerja v naš biser Triglavskega narodnega parka z izgovorom pridobivanja novih delovnih mest na območju Triglavskega narodnega parka. Vsi državljani moramo stopiti skupaj v bran javnega interesa, pravne države in transparentnosti. Povedala je, da bitka ohranjanja narave za prihodnje rodove še ni izgubljena. Župan Občine Gorje in ona pozivata vse prisotne organe, da nacionalni interes ne le spremljajo ampak ga tudi izvajajo skladno z nacionalnimi predpisi in predpisi Direktive Evropske Unije. Pohvalila je državo, ki je po daljšem obdobju sprejetja in veljavnega Zakona o Triglavskem narodnem parku pričela z izvajanjem 10. in 11. člena Zakona. Ta sredstva so pomembna za ohranitev življenja v vseh parkovnih lokalnih skupnostih, saj je prilagoditev infrastrukture v robnem področju narodnega parka velikega pomena, saj z njim obiskovalca že ob prihodu opozarjamo k ohranjanju bisera pod Triglavom. Pozvala je k ohranitvi tega naravnega bisera tudi za naše potomce, da bodo tudi oni lahko uživali v njem. Pohvalila je tudi delo vseh zaposlenih in direktorja JZ TNP.

Jelena Hladnik, predstavnik MNVP, je pozdravila vse prisotne. Povedala je, da jo veseli, da so se zbrali v tako velikem številu. Udeležba izkazuje, da nam je mar za narodni park in kako se z njim upravlja. Želi si, da bi se na forumu porajale iskrive in dobre ideje, da bi s pogledom na rezultate ugotovili, da je bilo v preteklih letih izvedenega veliko dobrega, za kar gre zahvala delavcem in direktorju JZ TNP. Pri razmišljanju za naprej pa imejmo v mislih, da imamo izredno lepo in ohranjeno naravo ter bogato kulturno dediščino, obe pa sta pomembni za kvalitetno življenje lokalnih prebivalcev in tudi širše za celotno Slovenijo, kot tudi v mednarodnem merilu. Povedala je, da želi, da bi prispevki vsakega posameznika na tem foruma začrtali novo pot za pripravo novega NU TNP.

Predsednik Sveta JZ TNP Bojan Dejak je pozdravil vse prisotne. Povedal je, da je delovanje foruma opredeljeno v *Navodilu o delovanju foruma zainteresirane javnosti Triglavskega narodnega parka*, podpisanem s strani ministra pred desetimi leti. V Navodilu je opredeljeno, da forum vodi predsednik Sveta JZ TNP. Povedal je, da je Svet JZ TNP obširno telo, ki obsega več kot dvajset članov in ki se srečuje večkrat letno. S tem se tudi v obdobju med posameznimi forumi vrši nadzor nad dogajanjem v narodnem parku. Razprave na sejah Sveta JZ TNP, v katerem so predstavniki parkovnih lokalnih skupnosti, ministrstev ter drugih organizacij, so zelo poglobljene in usmerjajo delo JZ TNP, tako v odnosih do ministrstva in Vlade Republike Slovenije, kot tudi v odnosih do direktorja in zaposlenih v JZ TNP. Na sejah Sveta se redno obravnavajo tudi razne pobude in vprašanja, na katere JZ TNP oz. ministrstvo odgovarjata. Zakonski okvir delovanja JZ TNP skrbi tako za sistemske zadeve, kot tudi za delovanja JZ TNP skladno s predpisi. Cilj je, da Triglavski narodni park postane institucija državnega pomena in skladno s tem mora delovati tudi JZ TNP. Dosegati je potrebno najvišje standarde kvalitete in paziti na transparentnost delovanja. Povedal je, da lahko kot član Sveta JZ TNP zagotovi, da delo v zavodu poteka v teh okvirjih, hkrati pa, da so odprti za predloge in razne pobude. Svet zavoda bo na naslednji seji obravnaval na forumu sprejete sklepe in jih po potrebi tudi naslovil na druge naslovnike, v kolikor bo to potrebno.

1. točka

Izvolitev dveh članov predsedstva foruma

Forum vodi tričlansko predsedstvo, ki ga sestavljajo predsednik Sveta JZ TNP in dva predstavnika zainteresirane javnosti, ki sta udeleženca foruma in ju predlaga predsedujoči. Predsednik Sveta JZ TNP je za članstvo v predsedstvu foruma predlagal Bojan Travnja in Bojana Zorč Kravanja.

Razprave k 1. točki dnevnega reda ni bilo.

Soglasno je bil sprejet naslednji

SKLEP:

1 V predsedstvu 4. foruma zainteresirane javnosti Triglavskega narodnega parka sta predstavnika zainteresirane javnosti Bojan Traven in Bojana Zorč Kravanja.

2. točka

Potrditev dnevnega reda

Predsednik Sveta JZ TNP je predstavil dnevni red foruma:

1. Izvolitev dveh članov predsedstva foruma

2. Potrditev dnevnega reda

3. Obravnava in potrditev zapisnika 3. foruma z dne 14. 11. 2019 ter poročilo o načinu upoštevanja sprejetih sklepov

4. Načrt upravljanja Triglavskega narodnega parka in izvajanje:

- Poročilo o izvajanju Načrta upravljanja Triglavskega narodnega parka 2016-2025² za obdobje 2016-2020

- Poročilo o izvajanju Načrta upravljanja Triglavskega narodnega parka 2016-2025 za obdobje 2021-2022

5. Predstavitev predloga Akcijskega načrta usmerjanja obiska in rekreacijskih dejavnosti v Triglavskem narodnem parku

6. Akcijski načrt za sofinanciranje projektov parkovnih lokalnih skupnosti

Razprave k 2. točki dnevnega reda ni bilo.

Soglasno je bil sprejet naslednji

SKLEP:

2 Udeleženci foruma potrjujejo predlagani dnevni red 4. foruma zainteresirane javnosti Triglavskega narodnega parka.

Predsednik Sveta JZ TNP je povedal, da so s prisotnostjo direktorja JZ TNP, predstavnice MNVP, ki jo je s sklepom imenoval minister, ter njegovo prisotnostjo na forumu izpolnjene vse formalne obveze za izvedbo foruma.

3. točka

Obravnava in potrditev zapisnika 3. foruma z dne 14. 11. 2019 ter poročilo o načinu upoštevanja sprejetih sklepov

Zapisnik 3. foruma z dne 14.11.2019, ki je potekal v Kobaridu, je bil kot del gradiva objavljen na spletni strani JZ TNP. Direktor JZ TNP je predstavil sklep številka 5.1, ki pravi: *Forum zainteresirane javnosti je sodeloval v razpravi o Triglavskem narodnem parku in sicer o razvoju, turizmu in sobivanju z velikimi zvermi. Forum zainteresirane javnosti priporoča, da predloge iz razprave Javni zavod Triglavski narodni park smiselno vključi v programe dela prihodnjih let.* Povedal je, da je bil sklep v celoti upoštevan in realiziran v vseh naslednjih Programih dela JZ TNP, kar pa bo razvidno tudi pri poročilu naslednje točke, ko bo obravnavano poročilo o izvajanju NU TNP od leta 2016 do danes.

Predsednik Sveta JZ TNP je povedal, da je bilo leta 2019 na forumu izpostavljeno nezadovoljstvo občin glede neizvajanja 10. in 11. člena Zakona o Triglavskem narodnem parku (ZTNP-1)³ s strani države Republike Slovenije. V letu 2020 so bila s strani Republike Slovenije prvič dodeljena sredstva za financiranje projektov, investicij in izvajanje dejavnosti za izvajanje razvojnih usmeritev parkovnih lokalnih skupnosti. Na forumu v letu 2019 je bila obravnavana tudi tematika sobivanja z velikimi zvermi, ki je aktualna tudi danes. Od leta 2019 je bilo na to temo izvedenih več razprav in tako na Svetu kot tudi na ministrstvu so bili v zvezi s tem sprejeti nekateri sklepi. Tretja tema pa je bilo obiskovanje parka, prometni režimi. JZ TNP in država Republika Slovenija deloma uspešno rešujeta ta izziv s pripravo Akcijskega načrta, seveda pa ostajajo določene zadeve odprte, za katere se bo poizkušalo iskati rešitve deloma na današnjem forumu in v razpravah v naslednjih letih.

Razprave k 3. točki dnevnega reda ni bilo.

² Uredba o Načrtu upravljanja Triglavskega narodnega parka za obdobje 2016–2025 (Uradni list RS, št. 34/16)

³ Zakon o Triglavskem narodnem parku (Uradni list RS, št. 52/10, 46/14 – ZON-C, 60/17, 82/20 in 18/23 – ZDU-10)

Noben udeleženec ni glasoval proti tako, da je bil z večino in enim (1) vzdržanim glasom sprejet naslednji

SKLEP:

3 Udeleženci foruma potrjujejo zapisnik 3. foruma z dne 14. 11. 2019 in poročilo o načinu upoštevanja sprejetih sklepov.

Moderatorica Vesna Stanić je povedala, da je glavni namen foruma razprava o različnih temah. Vsebine na forumu so bile razdeljene na dva dela. Prvi del je bil namenjen predstavitvi NU TNP, drugi del pa predstavitvi predloga Akcijskega načrta usmerjanja obiska in rekreacijskih dejavnosti v TNP ter Akcijskih načrtov za sofinanciranje projektov parkovnih lokalnih skupnosti. Vsakemu delu je sledila moderirana razprava.

4. točka

Načrt upravljanja Triglavskega narodnega parka in izvajanje

Direktor JZ TNP je povedal, da bosta pod to točko predstavljeni dve poročili, in sicer Poročilo o izvajanju Načrta upravljanja Triglavskega narodnega parka 2016-2025 za obdobje 2016-2020 in Poročilo o izvajanju Načrta upravljanja Triglavskega narodnega parka 2016-2025 za obdobje 2021-2022.

Direktor JZ TNP je na kratko predstavil NU TNP. Povedal je, da je NU TNP poleg ZTNP-1 najpomembnejša pravna podlaga za upravljanje narodnega parka. Razdeljen je na pet upravljaljskih področij: področje ohranjanja narave, varstva kulturne dediščine, ohranjanja poseljenosti in trajnostnega razvoja, obiskovanja in doživljanja ter na področje izvajanja upravno administrativnih nalog. NU TNP se v največjem obsegu osredotoča na območje Triglavskega narodnega parka, deloma pa tudi širše na Biosferno območje Julijske Alpe.

A – ohranjanje narave: JZ TNP vsako leto izvaja zbiranje prostorskih podatkov za varstveno pomembne vsebine. Sistematično in priložnostno zbiranje prostorskih podatkov vključuje varstveno pomembne vrste in ekosisteme (predvsem Natura 2000 in divjad) ter pritiske človekove dejavnosti. Pozornost je namenjena tudi preverjanju stanja rastišč invazivnih tujerodnih rastlinskih vrst. Med pritiski človekove dejavnosti je poudarjena problematika obiska, kjer je JZ TNP na izbranih lokacijah vzpostavil spremljanje z uporabo avtomatskih števec obiska. V povprečju JZ TNP vsakoletno zagotavlja spremljanje stanja za 12 vrst (npr. divji petelin, rušavec, lepi čevljevci, alpska možina, belka, dvoživke), v obdobju 2016-2022 pa je izvedel kartiranje negozdnih habitatnih tipov na skupno 889 ha. Uspešno so se izvajale redne naloge v zvezi z gozdnogospodarskim načrtovanjem in operativnimi nalogami v gozdovih narodnega parka. V tem obdobju so se začeli izvajati tudi ukrepi nadomestil in sorodnih ukrepov za prilagojeno gospodarjenje, po letu 2019 se stopnjuje problematika konfliktnosti velikih zveri v narodnem parku, še posebej volka. Obstoječi monitoring ZGS (t.i. gozdna inventura) se je uspešno nadgradil s spremljanjem stanja varovalnih gozdov in manjšinskih gozdnih habitatnih tipov. Ob upoštevanju trenutnega stanja gozdov zaradi gradacije podlubnikov in posledic naravnih ujm je tudi v prihodnjih letih pričakovati vse večje težnje po izvajanju nujnih sanacijskih ukrepov v prvem varstvenem območju narodnega parka.

JZ TNP je v obdobju 2016-2022 uspešno izvajal odkupe na podlagi zakonskega pooblastila na področju uveljavljanja predkupne pravice države do nakupa nepremičnin. Obseg izvedenih odkupov temelji na finančnih možnostih upravljavca zavarovanega območja. Dejanska realizacija je preseгла skupno ciljno vrednost odkupa površin iz NU TNP (45 ha), predvsem na račun črpanja dodatnih finančnih sredstev na podlagi 85.a člena Zakona o

ohranjanju narave⁴ in projektih virov. Tako je bilo v poročevalskem obdobju odkupljeno 297 ha gozdov in 0,86 ha travišč, v letu 2023 pa še dodatnih 25,26 ha gozdnih zemljišč, negativno odstopanje je pri doseganju ciljne vrednosti kazalnika odkupa travišč (15 ha). Razlog je v majhni ponudbi tovrstnih površin v prometu z nepremičninami in njihovem neizpolnjevanju z NU TNP opredeljenih meril za odkup.

Na področju izvajanja nadzora v naravi zagotavlja JZ TNP terensko preverjanje spoštovanja predpisanih pravil ravnanj ter izrekanje opozoril in glob. V nadzorstvene naloge uspešno vključuje ostale nadzorne organe in službe. Izvajala so se redna izobraževanja in usposabljanja naravovarstvenih nadzornikov, nadzor v prostoru pa usmerjen v visokogorje predvsem v območja visokogorskih jezer (Dolina Triglavskih jezer, Krnska jezera ...), na širše območje Bohinjskega jezera in Pokljuko in na izhodiščne točke za obisk visokogorja (Vrata, Krma, Kot, Zadnjica). Obseg dela je izrazito povečan v poletnem obdobju, vsebinsko pa usmerjen na urejanje prometnih razmer na cesti proti Mangrtrskemu sedlu, proti Planini Blato in na širšem območju Pokljuke. V poročevalskem obdobju je bilo s strani naravovarstvenih nadzornikov JZ TNP obravnavano 5.852 kršitev, med katerimi prevladujejo nedovoljeno parkiranje (70 %), kempiranje in šotorjenje (22 %) in vožnja v naravnem okolju (4 %).

JZ TNP je kot pristojni upravljavec z divjadjo v Lovišču s posebnim namenom (LPN) Triglav Bled opravljal vse predpisane aktivnosti. Vzpostavil je tvorno sodelovanje tudi z ostalimi upravljavci lovišč v narodnem parku, s projektnimi aktivnostmi je sodeloval na čezmejni ravni za poenotenje upravljanja z gamsom in alpskim kozorogom. Pri spremljanju stanja divjadi je zaznано postopno upadanje velikosti populacije gamsa, kar bo v prihodnjih letih zahtevalo usmerjeno podporo raziskavam za ugotavljanje vzrokov, med katere verjetno sodi tudi naraščanje številčnosti jelenjadi, ki zaseda isti življenjski prostor kot gams in je kot rastlinojeda divjad zaradi paše pomemben dejavnik konfliktnosti na področju kmetijstva.

V obdobju 2016-2022 je JZ TNP aktivno sodeloval v projektih aktivnostih kot formalni projektni partner, uradni opazovalec projekta ali kot projektno območje. Med projekte, vsebina katerih je prednostno varstvena, sodijo na primer ForAdapt, AlpBioNet2030 in DinAlpConnect, ki predstavljajo pomemben napredek pri poenotenju čezmejnega naravovarstvenega upravljanja prostoživečih vrst, kot so rjavi medved, gams in alpski kozorog. Sodelovanje JZ TNP kot partnerja v projektu LIFE WolfAlps je bilo usmerjeno v iskanje rešitev na področju upravljanja z volkom v alpskem prostoru, s projektom Nat2Care pa pripravi pogojev za uveljavljanje mirnih območij za gamsa in ruševca. Sodelovanje JZ TNP kot partnerja v projektu LIFE Semenska banka je usmerjeno v renaturacijo degradiranih travišč. Največji izziv za JZ TNP v poročevalskem obdobju predstavlja v letu 2019 potrjeni projekt VrH Julijcev, ki je med varstvenimi ukrepi za izboljšanje stanja Natura 2000 vrst in habitatnih tipov uspešno uvedel v prostor mirna območja, z odstranitvijo lesne zarasti in tradicionalno obnovo kalov izboljšal pogoje za kmetijsko dejavnost, na Pokljuki pričel s celovitim urejanjem prometne problematike in izboljšal drevesno sestavo poključkih gozdov s sadnjo plodonosnega drevja, z izlovom rib ter izgradnjo zunanjih suhih stranišč pa razbremenil pritisk na Dvojno jezero. Projekt se je zaključil konec decembra leta 2023.

B – varstvo kulturne dediščine: Večina aktivnosti na področju varstva kulturne dediščine se je izvajala v sodelovanju z Zavodom za varstvo kulturne dediščine Slovenije, na področju premične in nesnovne dediščine pa tudi z muzeji, kulturnimi združenji in kulturnimi društvi ter posameznimi nosilci tradicionalnih znanj.

Na področju varstvo nepremične kulturne dediščine se je spremljalo stanje, izdelane so bile strokovne podlage za kulturnovarstvene smernice k sektorskim aktom, izvajala se je

⁴ Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18, 82/20, 3/22 – ZDeb, 105/22 – ZZNŠPP in 18/23 – ZDU-10)

strokovna pomoč in svetovanje investitorjem in projektantom pred načrtovanjem in/ali izvajanjem gradbenih posegov ter pri prijavi na razpise za sofinanciranje posegov, izdajalo se je strokovna mnenja v postopkih graditve objektov in prostorskih ureditev, pripravljalo se je strokovne podlage za ohranjanje in vzdrževanje krajinskih prvin ter priročnik z usmeritvami za umeščanje in oblikovanje stavb za območje Julijskih Alp, ki je v zaključni fazi.

Med nalogami varstva premične kulturne dediščine se je izvajalo redno spremljanje stanja razstavnih eksponatov na informacijskih mestih TNP ter evidentiranje na terenu.

Na področju ohranjanja nesnovne dediščine so aktivnosti obsegale sodelovanje z nosilci tradicionalnih znanj na območju narodnega parka, evidentiranje gradiva s področja planinstva in železarstva in organiziranje etnoloških večerov.

Med aktivnostmi ozaveščanja, informiranja, izobraževanja o pomenu kulturne dediščine so bila izvedena razna strokovna predavanja, tematska srečanja, razstave, objavljeni različni članki, izobraževalni posveti in delavnice za različne ciljne skupine. Z različnimi dogodki smo sodelovali na vsakoletnih Dnevih evropske kulturne dediščine, vsebine kulturne dediščine so bile vključene v vsebine parkovne infrastrukture in učno gradivo Triglavске zakladnice.

C - Ohranjanje poselitve in trajnostni razvoj: Pod naloge upravljalvskega področja sodijo naloge povezane s pripravo Akcijskih načrtov za financiranje parkovnih lokalnih skupnosti, ki je predmet obravnave pod 6. točko dnevnega reda foruma. Upoštevanje ZTNP-1 v različnih programskih dokumentih, povezano predvsem z dodatnimi finančnimi sredstvi za projekte iz območja narodnega parka, pripravo Strategij lokalnega razvoja (LAS Dolina Soče, LAS Gorenjska košarica), oblikovanjem, potrditvijo in izvedbo LAS projektov. Izpostaviti je potrebno vzpostavitev novega LAS Zgornja Gorenjska BOJA v letu 2023. Akcijski načrt parkovnih lokalnih skupnosti (ANPLS) se je pričel izvajati v letu 2020. Vzpostavljene so bile pravne osnove za izvajanje določb 4. odstavka 11. člena ZTNP-1 in vzpostavljen sistem za pripravo, izvedbo ter kontrolo izvedbe ANPLS. Razpoložljiva sredstva so znašala 16.847.870 EUR, počrpanih pa je bilo 16.123.198 EUR. Izvedenih je bilo 171 projektov, od katerih se 90 % upravičenih stroškov nanaša na urejanje komunalne in javne infrastrukture. Izvajale so se tudi razvojne podpore, povezane s 56. členom ZTNP-1 in v zvezi s tem so bile pripravljene osnove in vsakoletna izvedba razpisa za sofinanciranje projektov (skupaj 39 projektov v skupni vrednosti 434.323 EUR) iz področja kmetijstva in razvoja podeželja ter sofinanciranje drugih razvojnih projektov (komunalna infrastruktura, dokumentacija za kmetijske objekte, uvajane ekostandardov v turistično gospodarstvo ..). Pod to upravljalvsko področje sodi tudi trajnostna mobilnost in v zvezi s tem so bili pripravljene in izvedeni demonstracijski projekti trajnostne mobilnosti (Ukanc, dolina Vrata, Mangrsko sedlo), sofinanciranje urejanja prometne infrastrukture z namenom umirjanja prometa ter izboljševanje pogojev za izvajanje sistema javnih prevozov, sofinanciranje javnih prevozov v najbolj obremenjenih predelih narodnega parka ter umeščanje električnih kombi vozil v lasti JZ TNP v parkovne lokalne skupnosti v podporo večji mobilnosti domačinov in za potrebe umirjanja prometa. Na področju usmerjanja obiska in trajnostnih turističnih produktov je bil pripravljen Razvojni načrt Biosfernega območja Julijske Alpe kot trajnostne turistične destinacije 2016-2020 in njegova novelacija, izvedeni so bili razvojni projekti v okviru EKSRP v sodelovanju s parkovnimi lokalnimi skupnostmi, pod to področje pa sodijo tudi aktivnosti v povezavi s pohodniško potjo okoli Julijskih Alp Julijana. Vzpostavljen je bil sistem znaka kakovosti, ki vključuje 57 nosilcev iz različnih področij (kmetije, turistični ponudniki, obrtniki, agencije, planšarije, osnovne šole, domača in umetnostna obrt). Znak kakovosti se podeljuje skladno z identiteto, ki jo posamezni nosilec znaka kakovosti ima. Nosilcu imetništvo prinaša tudi določene prednosti, saj se z njim lahko pohvali. Pod to upravljalvsko področje sodi tudi sodelovanje s Skupnostjo šol Unesco (Biosferno območje Julijske Alpe), katere cilj je povezati bodoče nosilce trajnostnega razvoja z upravljalvcem zavarovanega in

biosfernega območja. V skupnost je vključenih 38 osnovnih in podružničnih šol s 7.000 učenci.

D – Obiskovanje in doživljanje narodnega parka: JZ TNP ima skupno 6 informacijskih mest, ki so prvenstveno namenjena domačinom in obiskovalcem. Dom Trenta upravlja Soško pot v sodelovanju s Turizmom Dolina Soče. Center TNP v Stari Fužini je bil odprt leta 2015. V letu 2018 se je v prostore preselil tudi Turizem Bohinj, leta 2022 pa je bila v sodelovanju z Občino Bohinj v centru odprta tudi lokalna knjižnica Stara Fužina. Infocenter Triglavska roža Bled JZ TNP upravlja skupaj s Turizmom Bled. Delovanje centrov na Bledu in v Bohinju kaže na dobro sodelovanje JZ TNP s turističnimi organizacijami, kar je za to upravljavsko področje zelo pomembno. V poletni sezoni je obiskovalcem odprta tudi Pocarjeva domačija, ki je spomenik državnega pomena.

Izrazit porast obiskovalcev beležimo do vključno leta 2019. V obravnavanem področju je bila tudi situacija s COVID-19, ko je bilo obiskovalcev manj, vendar so se številke kasneje vrnile na rezultate leta 2019 oz. ga celo presegle, kot rezultat enotne promocije vseh info središč in izvajanja dogodkov na info mestih in na terenu, v sodelovanju z deležniki s področja turizma. Programi so namenjeni različnim ciljnim skupinam, s poudarkom na osnovnošolski ciljni skupini in na dogodkih za domačine. Informativne, ozaveševalne in izobraževalne aktivnosti namenjene krepitvi identitete Triglavskega narodnega parka na področju varovanja narave, ohranjanja kulturne dediščine in trajnostnega razvoja.

V obravnavanem obdobju je bila dotrajana in grafično neenotna parkovna infrastruktura zamenjana na celotnem območju Triglavskega narodnega parka. Zamenjanih preko 250 tabel/znakov, prednostno na planinskih in pohodniških izhodiščih Triglavskega narodnega parka, na zunanji meji Triglavskega narodnega parka in na pohodniških poteh v upravljanju JZ TNP in drugih deležnikov. Parkovne lokalne skupnosti in deležniki s področja turizma so na območju Triglavskega narodnega parka sledili celostni grafični podobi Triglavskega narodnega parka oziroma po sprejetju Pravilnika o označevanju zavarovanih območij naravnih vrednot⁵ upoštevali ustrezna grafična izhodišča.

Upravljanje pohodniških/parkovnih poti v sodelovanju z deležniki je ključnega pomena za dobro/optimalno stanje poti, ki so ključne za usmerjanje obiska v alpskih dolinah, na območju Pokljuke in na Mangrskem sedlu. V upravljanju JZ TNP so učne poti Goreljek, Poključka soteska, Mangrsko sedlo, Peričnik in Soška pot. V obdobju 2016-2022 so bile vse poti prenovljene in posodobljene v sodelovanju z deležniki. Pri ostalih pohodniških poteh na območju Triglavskega narodnega parka JZ TNP sodeluje z upravljavci in soglasodajalci.

Na področju spremljanja in usmerjanja obiska je JZ TNP leta 2018 začel izvajati spremljanje obiska z avtomatskimi števci pohodnikov in prometa. Pilotno spremljanje je bilo izvedeno na vstopni točkah na ožje območje Triglava in doline Triglavskih jezer. Podatki, pridobljeni v letu 2018, so služili kot izhodišče za kontinuirano spremljanje obiska v naslednjih letih. Vseh merilnih mest v tem obdobju je 30 na območju pohodniških in planinskih poti in 20 na mirnih območjih. Skladno s trendi na področju usmerjanja obiska v turizmu in primerljivih zavarovanih območjih smo pristopili k digitalizaciji usmerjanja obiska, prednostno na področju digitalizacije varstvenih režimov za prvo, drugo in tretje varstveno območje Triglavskega narodnega parka ter varstvenih režimov za mirna območja. Aktivnost se izvaja v sodelovanju z nemško nevladno organizacijo, Digitize the Planet, ki jo sestavljajo člani s področja turizma, outdoor dejavnosti in upravljavci zavarovanih območij v Alpah in širše.

Izhodišča za digitalizacijo usmerjanja obiska so: povečan obisk, vedno večja priljubljenost outdoor rekreacije, športnih dejavnosti, pomanjkanje spletnih informacij za obiskovanje Triglavskega narodnega parka, optimalno sodelovanje s Skupnostjo Julijske Alpe,

⁵ Pravilnik o označevanju zavarovanih območij, naravnih vrednot, ekološko pomembnih območij in območij Natura 2000 (Uradni list RS, št. 145/21)

načrtovana nadgradnja na področju digitala ter priprava skupnega projekta Pohodniška pot Juliana in njena umestitev v prostor. Izhodišča na podlagi podatkov pa so povečan obisk v naravi v po-koronarnem obdobju ter pozitiven trend turističnih prihodov in nočitev v obdobju 2008-2019. Predstavljeni so bili tudi grafični prikazi digitalnih vsebin usmerjanja obiska ter postopek priprave Akcijskega načrta, ki je bil podrobneje predstavljen pod točko 6. dnevnega reda. Izhodišča zanj so bila pripravljena v letu 2020, predlog v letih 2022 in 2023, usklajevanja so potekala v letih od 2022 do 2024. Pričakujemo, da bo dokument dokončno potrjen v letu 2024.

E – Upravno-administrativne naloge: V preteklih letih je bila prenovljena spletna stran JZ TNP, ki je preglednejša in uporabnikom omogoča dostop do informacij tudi z mobilnimi napravami. Posodobljen je bil tudi sistem elektronskega obveščanja o dogodkih in programih JZ TNP.

Vsako leto je bil izdan časopis Svet pod Triglavom, ki ga brezplačno prejmejo vsa gospodinjstva na območju Triglavskega narodnega parka. Poleg časopisa so bile izdane tudi druge publikacije, kot so znanstvena publikacija Acta triglavensia, stenski koledar, časopis skupnosti šol Biosfernega območja Julijske Alpe, Vodnik za obiskovalce Biosfernega območja Julijske Alpe in različne zloženke.

Temeljito so bili prenovljeni ozaveščevalni in informativnoizobraževalni programi na informacijskih mestih in na terenu, tako da je bilo dogajanje prostorsko razpršeno na vsa parkovna informacijska mesta in učne poti. Ponovno je pričel delovati program Mladi nadzornik, ki vključuje več kot 30 mladih iz enajstih osnovnih šol članic Skupnosti šol Biosfernega območja Julijske Alpe. Doseženo je bilo izrazito povečanje udeležencev dogodkov. Osrednja pedagoška dejavnost je namenjena več kot 7000 mladim iz skupno 39 članic Skupnosti šol Biosfernega območja Julijske Alpe. Obeleževali smo tudi jubilej 40/60 let območja Triglavskega narodnega parka, 40 let od sprejetja prvega zakona in 60 let od delovanja območja v tej smeri ter s temi nameni in cilji.

JZ TNP izpolnjuje obveznosti, ki izhajajo iz članstva v mednarodnih omrežjih.

Pridobljena je bila Listina za trajnostni razvoj v ekoregiji Julijske Alpe in izdelan Razvojni načrt Biosfernega območja Julijske Alpe kot trajnostne turistične destinacije. Ob izteku desetletnega obdobja diplome Sveta Evrope je bil opravljen izvedenski obisk glede izpolnjevanja pogojev in priporočil za novo desetletno obdobje (2019-2029).

V preteklih letih se je zagotavljalo tekoče poslovanje in izvajanje administrativnih nalog, vključno z rednim finančnim spremljanjem poslovanja, izvajanjem kadrovske politike in izvajanjem upravnih postopkov.

Redno se spremlja izvajanje NU TNP in v zvezi s tem so bila pripravljena 2-letna in 5-letno poročilo.

Svet in Strokovni svet se redno srečujeta na sejah, forum zainteresirane javnosti pa je bil nazadnje izveden v letu 2019.

Na področju upravljanja nepremičnin je bil pripravljen Program upravljanja in gospodarjenja z nepremičninami v lasti in upravljanju JZ TNP.

Urejen je bil status družbene lastnine (63 nepremičnin). Redno so se izvajali postopki pridobitve Sklepov Vlade Republike Slovenije, s katerim se JZ TNP dodeli nepremičnine v upravljanje. V obdobju poročanja je bilo s strani Republike Slovenije na JZ TNP v upravljanje prenesenih 163 nepremičnin.

V letu 2023 je bilo pridobljeno soglasje Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov za prenos upravljanja 33 zemljišč znotraj Triglavskega narodnega parka, JZ TNP pa je v upravljanje Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov prenesel 4 zemljišča, ki ležijo izven Triglavskega narodnega parka. V preteklih letih so bile odkupljene kočje Kriški podi, Plazi in Trebišna, ki so v postopku denacionalizacije prešle v last Občine Bovec, odprodan pa je bil počitniški objekt v Jadranovem.

Na področju investicij se je redno izvajalo prenovno računalniške, strežniške in programske opreme. Vzdrževanje nepremičnin pa je potekalo skladno s finančnimi zmožnostmi, zato so bila izvedena le najnujnejša dela.

JZ TNP je v preteklih letih pridobil 15 električnih avtomobilov in vzpostavil sistem polnilnih postaj zanje. Kasneje je bilo nekaj električnih vozil, ki so se izkazala za neustrezna za uporabo na terenu, nadomeščenih z novimi terenskimi vozili. Zaradi iztrošenosti so bila odprodana vsa stara terenska vozila in nadomeščena z novimi.

Poleg JZ TNP kot upravljavca so k izvajanju upravljaljskih nalog in aktivnosti pomemben delež prispevali tudi vladni resorji (z agencijami, direkcijami, zavodi), parkovne lokalne skupnosti in regionalne razvojne agencije.

Parkovne občine so na področjih urejanja prostora (OPN in OPN), strategije razvoja turizma in trajnostnega razvoja in celostne prometne strategije sledile ciljem narodnega parka ter upoštevale varstvene in razvojne usmeritve za dejavnosti, opredeljene z NU.

H kakovostnemu izvajanju nalog NU in s tem doseganju temeljnih ciljev narodnega parka so v preteklem obdobju prispevali tudi projekti. S projektnim delom se hkrati krepi in nadgrajuje tudi mreža uspešnega sodelovanja z domačimi in mednarodnimi partnerji.

Skladno s finančnimi in kadrovskimi zmožnostmi je JZ TNP v tem obdobju sodeloval pri 19 projektih – kot vodilni partner, projektni partner, zunanji opazovalec ali kot pilotno projektno območje. V fazi priprave projektnih predlogov oziroma potrjevanja so še 3 novi projekti. Vsebinsko je 7 projektov varstvenih (ohranjanje narave in varstvo kulturne dediščine, 10 varstveno-razvojnih, 2 pa razvojna (ohranjanje tradicionalne rabe prostora in naravnih virov). Najzahtevnejši projekt, ki ga je v obdobju 2019-2023 vodil JZ TNP, je bil že predhodno omenjeni »*VrH Julijcev – Izboljšanje stanja vrst in habitatnih tipov v TNP*«. Projekt je in bo pomembno prispeval k izboljšanju stanja vrst in habitatnih tipov ter doseganju varstvenih in razvojnih ciljev na področju upravljanja območij Natura 2000 v narodnem parku. Poleg projektov so se na podlagi programa *Sklada za podnebne spremembe* izvajale aktivnosti na področjih ekosistemskih storitev, ohranjanja mokrišč, krajinskih značilnosti, spremljanja stanja in odstranjevanja invazivnih tujerodnih vrst ter trajnostne mobilnosti.

Skupno število zaposlenih v JZ TNP se je v obdobju izvajanja NU TNP gibalo na enaki ravni. Na dan 31. 12. 2022 je skupni ekvivalent polnih zaposlitev znašal 56,75, kar je za 0,75 več kot leta 2015 (1. 1. 2015).

Izvajanje NU TNP je potekalo v finančnih okvirih, ki so bili določeni s finančnim načrtom JZ TNP na letni ravni. Za namene izvajanja NU TNP je JZ TNP v obdobju 2016-2020 porabil 11.864.835 EUR, v obdobju 2021-2022 pa 7.328.550 EUR. Sredstva so bila zagotovljena iz državnega proračuna in mednarodnih projektov ter lastnih prihodkov (nejavni prihodki za izvajanje javne službe in tržna dejavnost zavoda) in drugih javnih virov (Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov, Podnebni sklad, MK, program Unesco MAB). Za sofinanciranje občinskih razvojnih projektov v Triglavskem narodnem parku so bila na podlagi 4. odstavka 11. člena ZTNP-1 od leta 2020 naprej zagotovljena dodatna sredstva iz državnega proračuna, ki so bila izplačana neposredno parkovnim lokalnim skupnostim. Doseganje zastavljenih operativnih in upravljaljskih ciljev v prvem petletnem obdobju izvajanja NU TNP je ocenjeno kot uspešno. Na podlagi uporabljenih 69 kazalnikov, določenih z NU TNP, je bilo 65 % načrtovanih aktivnosti v celoti uspešno izvedenih. Delež delne realizacije aktivnosti je ovrednoten z 23 % načrtovanih aktivnosti. V 6 % aktivnosti realizacija ni bila dosežena, za enak odstotek aktivnosti, katerih nosilci so bili drugi sektorji, pa ni razpoložljivih podatkov.

Med delno realiziranimi aktivnostmi so: kartiranje (inventarizacija) habitatnih tipov, monitoring biotske raznovrstnosti v gozdovih, uveljavitev mirnih območij, revitaliziranje kmetijskih zemljišč, priprava akcijskih načrtov in načrta upravljanja nepremičnin v državni lasti (in v upravljanju JZ TNP), aktivnosti na področju družbenih dejavnosti.

V poročevalskem obdobju je bila preverjena tudi ustreznost poteka meja varstvenih območij z vidika ugotovitve morebitnih bistveno spremenjenih okoliščin. Ugotovljena so bila razhajanja med opisom zunanje meje narodnega parka in notranjih mej varstvenih območij ter dejanskim grafičnim prikazom poteka meje (podatkovna baza ARSO, 2010), ki so delno tehnične in delno vsebinske narave.

Skladno z *Navodili o načinu določitve digitalnega zemljiško katastrskega prikaza meja Triglavskega narodnega parka na parcelo natančno* (MOP, 2015) je bila pripravljena korekcija poteka meje, ki omogoča enoznačno interpretacijo meje. S predlagano prilagoditvijo meje se ne spreminja skupne površine narodnega parka, niti razmerja med osrednjim in robnim območjem narodnega parka.

Ugotovitvam ocene izvajanja NU TNP in spremenjenim razmeram v prostoru ter posameznim bolj izpostavljenim prednostnim nalogam se bo JZ TNP prilagajal z letnimi programi, prav tako pa je potrebno spodbuditi ostale sektorje k doslednejšemu izvajanju z NU TNP opredeljenih nalog.

V letu 2024 bo JZ TNP pristopil k pripravi novega NU TNP – za obdobje 2026-2035. V pripravi so izhodišča za postopek priprave in sprejemanja NU TNP, po formalnem sklepu ministra pa se bodo v začetni fazi priprave pridobila stališča o upravljanju, tako s strani pristojnih strokovnih organizacij kot zainteresirane javnosti. S tem namenom bo sklican tudi naslednji forum, predvidoma v prvi polovici letošnjega leta.

V razpravi, v kateri so sodelovali [REDACTED]

[REDACTED] je bilo

izpostavljeno naslednje:

- vprašanje, kdo bo obdeloval zemljo v narodnem parku, saj se kaže, da ograja in psi niso zadostni ukrep proti volkovom;
- v preteklosti je bilo več škodnih dogodkov zaradi volkov, nekateri napadi so bili preprečeni samo zaradi prisotnosti lastnika ter vprašanje, kdo bo podal odgovore glede populacije volka in vzdržnosti za kmetijstvo in prebivalstvo;
- vprašanje, kdo vzdržuje cesto na Staro Pokljuko in pohodniško pot Julijana ter koliko sredstev je temu namenjenih;
- vprašanje, ali obstaja interes JZ TNP, da je zemlja kmetijsko obdelana;
- pojasnjeno je bilo, da je pot Julijana, ki poteka mimo parcele gospoda Žemve, speljana po uradni planinski poti, ki vodi v smeri V jeli-Pokljuška soteska-Stara Pokljuka-Pokljuka in je na treh križiščih označena z oznakami. Pot Julijana je skupni projekt Skupnosti Julijske Alpe ter JZ TNP in ni povezana z dostopno gozdno cesto na Staro Pokljuko. Vzdrževanje gozdne ceste je vezano na lokalno skupnost, Zavod za gozdove in na lastnike;
- vprašanje parkiranja in kje je dovoljeno parkirati. Dovoljena parkirna mesta niso označena. Pravilno je, da se nepravilno parkiranje kaznuje, vendar morajo biti mesta, kjer je parkiranje dovoljeno jasno označena;
- v zvezi s parkiranjem je bilo pojasnjeno, da so na državni cesti oznake državne in možno je parkiranje na označenih mestih, ob cestišču oz. deloma na cestišču pa skladno s predpisi o cestnem prometu. Izven dovoljenih mest je parkiranje možno s soglasjem lastnika zemljišča. Naravovarstveno nadzorna služba JZ TNP striktno kaznuje predvsem tiste, katerih vozila so parkirana na način, da ovirajo promet in dostope, ne kaznuje pa se lasnikov, ki parkirajo na svojem zemljišču za opravljanje kmetijske ali gozdne dejavnosti;
- vprašanje, ali ima JZ TNP soglasja lastnikov oz. v lasti katero zemljišče, ki bi bilo lahko namenjeno parkiranju;
- pojasnjeno je bilo, da ima JZ TNP vsa potrebna soglasja za umeščeno parkovno infrastrukturo, v lasti pa tudi tako kmetijska, kot tudi gozdna zemljišča;
- predlagano je bilo, da se parkirna mesta uredi, saj bodo na ta način tudi lastniki lahko usmerjali obiskovalce na primerna mesta za parkiranje vozil;

- planinska paša v Zgornji Krmi, kjer se pasejo ovce in govedo. Od leta 2019 do leta 2023 se konstantno pojavljajo škodni primeri zaradi prisotnosti volka. Živina je izgubljena ali pa raztrgana. Zastavljena so bila vprašanja, kaj v zvezi s tem je bilo narejenega, kaj bo v zvezi s tem narejenega v bodoče in kako varovati živino. Odgovore bi želeli prejeti do pašne sezone. Posamezni volkovi niso problematični, vendar so sedaj volkovi v tropih, kar pa predstavlja problem. V kolikor je odgovor za varovanje živine v postavitvi ograje, naj nekdo pove, kako naj se jo na konkretno planino umesti. Na MNVP so bila že večkrat zastavljena vprašanja, vendar v zadnjem letu odgovorov z njihove strani ni;
- na Blejski Dobravi je problem povečanega števila obiskovalcev Soteske Vintgar in pomanjkanja števila parkirnih mest. Pohvaljeno je bilo delo trenutnega upravljalca Soteske. Promet in obiskovalce se lahko obvladuje, če vsi akterji delujejo skupaj in usklajeno. Večina prebivalcev ima koristi od obiskovalcev, vedno pa se bodo našli posamezniki, ki bodo kritični in bodo želeli prikazati, da je vse narobe. Ljudje radi živimo v tem kraju, je pa moteče dogajanje zadaj z očitanjem velikih zaslužkov in postavlja se vprašanje kdo bo Sotesko Vintgar obvladoval, vsaj podobno kot do sedaj, tudi v bodoče. JZ TNP naj bo pozoren, kako bo s Sotesko Vintgar upravljano v bodoče in da bo ureditev upravljanja celovita;
- problem upravljanja z vodami, saj ujme iz preteklega leta kažejo na problem upravljanja z vodami v preteklosti. Upravljanje z vodami je bilo v preteklosti izrazito slabo. Tudi v poročilu o izvajanju NU TNP je temu namenjen le manjši odstavek. Doktrina, da alpski vodotoki ostajajo v zarasti, je pomanjkljiva, saj se te zarasti se ob močnem deževju spustijo do rek in potem nastanejo težave. V dolini Radovne v preteklih letih ni bilo nobenih regulacij rečne struge. Z Direkcije je bil nekoč podan odgovor, da je rekam potrebno pustiti prosto pot, kar pa ne drži povsem, saj je bil pred skoraj 100 leti na reki Radovni postavljen jez, s katerim je bila prosta pot reki zaustavljena in če je nekdo postavil jez, mora za ta jez tudi skrbeti in ga vzdrževati. S poplavami v lanskem letu je bilo na travnike nanešeno več kubikov materiala, grušča. Če se ne bo posegalo v vodotoke, bomo tudi v bodoče priče dogodkom preteklega leta;
- vprašanje, ali se odstotek (65 %) realiziranih aktivnosti nanaša na celotno obdobje trajanja NU TNP ali samo na obdobje poročanja;
- pohvala JZ TNP za izvedbo razpisov, ki so financirana s sredstvi 56. člena ZTNP-1;
- pojasnjeno je bilo, da se ocena uspešnosti izvajanja NU TNP nanaša na 5-letno poročevalsko obdobje. Kazalniki so opredeljeni v NU TNP in zavezujejo le JZ TNP, temveč tudi na vse ostale sektorje in izvajalce NU TNP;
- direktor JZ TNP je v poročilu navedel kratice ministrstev s katerimi JZ TNP uspešno sodeluje. Kot član Sveta, podaja ugotovitev, da sodelovanje ni najbolj uspešno, saj Svet vidi JZ TNP le kot podružnico enega, resornega ministrstva, kar se utemeljuje z dejstvom glede sprejemanja poročil za preteklo leto po polovici leta, saj toliko časa preteče za usklajevanje JZ TNP z resornim ministrstvom. Problematično pa je še bolj dejstvo, da na forumu ni prisotnih predstavnikov ostalih ministrstev, ki so tudi deležniki v procesu izvajanju NU TNP, predvsem z vidika večkratno nasprotujočih si mnenj, kar se odraža predvsem na lokalni ravni (npr. dokler Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport investira in deli sredstva v gorske centre za prilagoditev podnebnim spremembam, kar botruje h priseljevanju novih ljudi, na kakšen način bo JZ TNP lokalnemu prebivalstvu in poslovnim deležnikom na tem območju omejeval oz. preprečeval, da temu povečanemu številu obiskovalcev ne bodo nudili svojih storitev oz. jih bodo zavračali);

S strani direktorja JZ TNP je bilo pojasnilo, da je stanje v zvezi in s stanjem volkov kompleksno, zato bo odgovor podan pisno po forumu. JZ TNP si želi sobivanja človeka z naravo in takšno populacijo volka, ki ne bo moteča za prebivalce in kmetijstvo.

Pri vprašanju glede ceste je potrebno konkretno navesti, na katero cesto se nanaša, ali gre za državno ali gozdno cesto.

Pojasnjeno je bilo, da si na JZ TNP seveda želijo, da se zemljišča kmetijsko obdeluje in temu letno so namenjene tudi nekatere finančne spodbude, da ljudje nadaljujejo s to dejavnostjo.

V zvezi s parkirnimi mesti je bilo pojasnjeno, da se veliko že sedaj dela in se bo tudi v bodoče delalo na tem. Temu je namenjen tudi Akcijski načrt usmerjanja obiska, v katerem bo med drugim opredeljeno, kje bodo parkirna mesta in da se ljudi usmerja na označena parkirna mesta. Podrobnejši odgovor pa bo podan pisno pa forumu.

Predsednik Sveta JZ TNP je pojasnil, da je Svet JZ TNP v lanskem letu organiziral obširno razpravo na temo velikih zveri v narodnem parku, na katero so bili vabljeni številni deležniki. Mnenje Sveta je bilo, da je potrebno najti rešitve, ki bodo vzdržne tudi z vidika gospodarjenja in življenja v narodnem parku. Narodni park ni samo varstveni park za živali in doživljanje, temveč tudi način življenja v parku, kamor sodi tudi gospodarjenje. Predlagal je, da forum sprejme sklep, s katerim se JZ TNP naloži pripravo pisnih odgovorov v zvezi s parkirišči in s problematiko volkov.

Odmor: od 14.02 do 14.20

Soglasno sta bila sprejeta naslednja

SKLEPA:

4.1 Udeleženci foruma so se seznanili s Poročilom o izvajanju Načrta upravljanja Triglavskega narodnega parka 2016-2025 za obdobje 2016-2020.

4.2 Udeleženci foruma so se seznanili s Poročilom o izvajanju Načrta upravljanja Triglavskega narodnega parka 2016-2025 za obdobje 2021-2022.

Noben udeleženec ni glasoval proti, tako da je bil z večino in enim (1) vzdržanim glasom sprejet naslednji

SKLEP:

4.3 Na vprašanja, zastavljena v razpravi, odgovori Uprava Javnega zavoda Triglavski narodni park in odgovore skladno z Navodili o delovanju foruma zainteresirane javnosti Triglavskega narodnega parka objavi na svoji spletni.

5. točka

Predstavitve predloga Akcijskega načrta usmerjanja obiska in rekreacijskih dejavnosti v Triglavskem narodnem parku

Predlog Akcijskega načrta usmerjanja obiska in rekreacijskih dejavnosti v Triglavskem narodnem parku (ANUORD) sta predstavila Aleš Zdešar in Majda Odar, oba zaposlena v Javnem zavodu Triglavski narodni park. Povedala sta, da se je potrebno s tematiko obiskovanja ukvarjati širše, ne samo v JZ TNP, temveč tudi na ravni deležnikov in na ravni sektorjev v državi. ANUORD je eden od petih Akcijskih načrtov, ki jih je za pripravo in sprejem predvidel NU TNP, vendar gre pri ANUORD za združitev dveh Akcijskih načrtov, ki se po vsebini dopolnjujeta, v enega in sicer Akcijski načrt usmerjanja obiska in Akcijski načrt rekreacijskih dejavnosti. V postopek priprave ANUORD, ki traja od leta 2022, je bilo vključenih veliko deležnikov. Pri vsakem usklajevanju so se odpirali novi problemi, za katere se je izkazalo, da jih je veliko več, kot je bilo mišljeno v samem začetku priprave, kar je botrovalo k temu, da ANUORD ni bil sprejet že leta 2022, niti ne leta 2023, želijo

pa si, da bi bil sprejet sedaj v letu 2024. Pred samo potrditvijo bo dokument predstavljen še na Svetu JZ TNP in podan bo v javno razgrnitev. Proces priprave je potekal po fazah, od analize stanja, do načrtovanja ukrepov in nazadnje do usklajevanj ter predstavitev, vse pa je združeno v osnutku dokumenta. ANUORD obravnava območje Triglavskega narodnega parka ter širše, kot vplivno območje, Biosferno območje Julijske Alpe. ANUORD obravnava vsebine, ki niso obravnavane v NU TNP, vključuje aktualne izzive obiska in prometa v Triglavskem narodnem parku, podaja enoten koncept, ki je prilagojen posameznemu območju in situaciji. ANUORD je načeloma enostaven dokument, sestavljen z nabori ukrepov, ki so v zaključku tudi grafično prikazani. Osnova za usmerjanje obiska pa je seveda varstvo narave.

Usmerjanje obiska v Triglavskem narodnem parku je dinamična naloga, ki se vsako leto nadgrajuje in je predmet novih spoznanj, praks, rešitev in tehnologij. Kot je bilo uvodoma povedano, je to skupna naloga številnih deležnikov. Usmerjanje obiska je najbolj prioritarno področje upravljanja Triglavskega narodnega parka.

Dejstvo je, da obisk Triglavskega narodnega parka narašča tako na področju motornega prometa kot tudi na področju obsega kapacitet ležišč in outdoor dejavnosti, hkrati pa se spreminja tudi struktura obiskovalcev. Dandanes so razne informacije in dezinformacije vsem dostopne na spletnih straneh. Vse naštetu so bila osnovna izhodišča za pripravo dokumenta.

Stopnja rasti motornega prometa na državnih cestah med leti 2014 in 2018 je ponekod (območje Bohinja, Zgornjesavska dolina, Trenta, Predel in Bovec) več kot 100 %. Tudi napovedi za naprej nakazujejo nadaljnjo 5-6 % rast, v kolikor ne bo sprejetih nobenih ukrepov.

Statistika kaže, da se je podvojila stacionarna oblika turizma na območju Triglavskega narodnega parka. Število ležišč v Biosfernem območju Julijske Alpe je v letu 2008 znašalo 23.142, v letu 2022 pa kar 48.876. Osnovni vpliv na takšne številke je v prostorskih zakonodajah, zato so konkretni ukrepi na področju ležišč lahko sprejeti le na nacionalni ravni. Tudi struktura ležišč ni optimalna, saj število kampov, apartmajev in počitniških hiš nakazuje na povečanje obiskovalcev v poletnem času. Na območju Triglavskega narodnega parka je 2.647 ležišč in 38 planinskih koč. Delež prihodov turistov v Julijske Alpe narašča in v poletnih mesecih predstavlja več kot 30 % vseh nočitev v Sloveniji. Kot podlaga za pripravo ANUORD so bili tudi drugi dokumenti, kot so NU TNP, strategije in Razvojni načrt Biosfernega območja Julijske Alpe kot najbolj trajnostne in prvovrstne turistične destinacije v Sloveniji.

Število dnevniških obiskovalcev se spremlja z avtomatičnimi števci od leta 2018. Meritve kažejo, da v povprečju več kot 500 obiskovalcev dnevno obišče lokacije Peričnik, Jezerca nad Konjščico, Bohinjko jezero, Lepeno, Martuljske slapove in Tamar, več kot 50.000 obiskovalcev letno pa lokacije Tamar, Bohinjko jezero, Lepeno in Martuljske slapove. Statistika obiskovanja naravnih vrednot (Soteska Vintgar, Slap Savica, Tolminska korita in Mostnica) kaže, da število obiskovalcev narašča tudi tam.

Vplivi prekomernega obiskovanja se najbolj kažejo na vodnih ekosistemih, ob in na poteh nastaja erozija, kar vpliva na vrste, habitate in na naravne vrednote. Doživljanje narodnega parka je ena od temeljnih nalog, poleg varovanja narave in kulturne dediščine. ANUORD se pripravlja zaradi želje po izboljšanju stanja. Namen načrta je usmerjanje obiska in rekreacije v Triglavskem narodnem parku na način, da se ohranja naravne vrednote in biotska raznovrstnost, da se obiskovalcem omogoči kakovostno doživljanje narodnega parka, da se prebivalcem zagotavlja nemoteno bivanje, razvojne priložnosti in trajnostni razvoj ter da se blaži in zmanjšuje vpliv obiska na podnebne spremembe. V ANUORD je zasnovanih 10 ukrepov: spremljanje obiska, zmanjšanje motornega prometa, usmerjanje obiska na naravnih vrednotah, usmerjanje pohodništva, usmerjanje obiska na območju vodnih teles, usmerjanje padalstva in aero športov, usmerjanje zimskih aktivnosti, usmerjanje nabiralništva in razvoj usmerjevalnih orodij.

Komunikacija in digitalizacija sta nujni, zato v sodelovanju s Skupnostjo Julijske Alpe izvajamo projekt, s katerim pregledujemo podatke na spletnih straneh in iz njih skušamo izločiti lažne informacije. Cilj je usmerjati obiskovalce na sisteme oz. na vire informacij, ki so zanesljivi. JZ TNP skupaj s Planinsko zvezo Slovenije razvija sistem maPZS tudi za področje varstvenih režimov na območju Triglavskega narodnega parka in v sodelovanju Skupnosti Julijske Alpe enotnost informacij na spletnih straneh vseh turističnih organizacij na območju Triglavskega narodnega parka.

V razpravi glede procesnega dela sprejemanja Akcijskega načrta, v kateri so sodelovali [redacted], je bilo izpostavljeno naslednje:

- dokument je bil Planinski zvezi Slovenije jeseni leta 2022 že predstavljen in na predlog dokumenta so bile z njene strani podane argumentirane in obsežne pripombe, vendar povratnih informacij o upoštevanju oz. o razlogih za neupoštevanje pripomb niso prejeli. Pred javno obravnavo dokumenta bi si želeli ponovno srečanje z deležniki, katerim je bil dokument že predstavljen in na katerem bo obrazloženo upoštevanje oz. neupoštevanje danih pripomb;
- želja, da ko bo gradivo pripravljeno, naj se ga predstavi po občinah na način, da bo le to dostopno vsem deležnikom;
- promocije in posredovanje informacij s strani občin na območju Triglavskega narodnega parka so zelo različne;
- konsenza ni mogoče doseči, če v proces niso vključeni vsi deležniki;
- predstavnikov s strani občin je tudi na tem dogodku zelo malo, konkretno s strani Občine Jesenice je prisotna le ena predstavnica;
- če se pravilno razume, je ta Akcijski načrt tik pred postopkom javne obravnave, zato vprašanja, kakšni so predvideni roki za obdobje javne obravnave in za sprejem dokumenta ter ali je še vedno možno podajati pripombe in predloge. Akcijski načrt je dobra osnova, saj je sistematičen pristop potreben, so pa posamični problemi, ki jih Akcijski načrt naslavlja, različni in bo za razrešitev le teh najbrž potrebno oblikovati samostojne delovne skupine, tudi medresorske, ki bodo vključene v operativno načrtovanje in izvedbe ukrepov, ki se nanašajo na posamično območje (npr. območje Pokljuke ima svoje specifične probleme predvsem, ker v dolini ni centralnega parkirišča, po drugi strani pa dolina Radovna ali drugo območje pa ima svoje specifične probleme). V tem smislu se bo potrebno prilagajati tudi pri konceptiranju, kdo bo v delovnih skupinah sodeloval in kateri so tisti deležniki, ki bodo lahko prispevali k iskanju dobrih rešitev;
- čestitke pripravljavcem dokumenta, saj gre za dokument, ki se ga že dolgo pričakuje. V tem ter prihodnjem letu bo o tej tematiki nedvomno še veliko govora. Kot izhaja iz gradiva, naj bi bila dokončna potrditev dokumenta na strani MNVP, pri tem je potrebno biti pazljiv saj nikjer v Statutu JZ TNP ne piše, da je JZ TNP organ v sestavi, temveč javni zavod. V točki 3.3 Akcijskega načrta je govora o skrbniških pogodbah, kjer pa je potrebno biti pazljiv na določbe NU TNP, ki v točkah 21.2 in 21.3 govori o pripravi strokovnih temeljev za koncesijo. Pri pripravi in obravnavi Akcijskega načrta se je potrebno držati določb sprejetih Vladnih uredb in ZTNP-1;
- pri omenjenih zapletih s prometom je potrebno vključiti občine z majhnimi površinami v narodnem parku, bi pa lahko nudile in omogočale parkirne površine (npr. Jesenice z izvozom iz avtoceste, železniška proga kot povezava do Bohinja ter avtobusno postajališče, kot povezava do Kranjske Gore);
- vprašanje, kako se obravnava kulturna oz. tehnična dediščina in kaj bo z njo, kot v primeru najstarejše elektrarne v Sloveniji pri slapu Šum.

Pojasnjeno je bilo, da so bili na forumu vabljeni vsi in tudi vse občine so bile pozvane, da se foruma udeležijo njihovi predstavniki.

Pojasnjeno je bilo, da je namen predstavitev na forumu tudi pridobiti povratno informacijo. Glede predstavitev posameznim občinam bo v bodoče sigurno govora o tem, kako to izvesti. Gradivo je dosegljivo na spletni strani JZ TNP, tudi kot del gradiva za forum. Povedano je bilo, da je interes JZ TNP pred potrditvijo dokumenta doseči čim širši konsenz, zadovoljitev vseh potreb pa najbrž ne bo mogoče zaradi različnih interesov. Dokument bo v javni razgrnitvi 30 dni, je pa možno pripombe podati tudi že pred samo javno razgrnitvijo, lahko tudi pisno na naslov JZ TNP. Določena izpostavljena vprašanja so tako konkretne narave, da jih sam Akcijski načrt ne more razrešiti, seveda pa se pozdravlja mesto Jesenice in njegovo vključenost v sistem urejanja prometa.

6. točka

Akcijski načrt za sofinanciranje projektov parkovnih lokalnih skupnosti

Akcijski načrt za financiranje parkovnih lokalnih skupnosti (ANPLS) in način njegove priprave je predstavil Davorin Koren, zaposlen v Javnem zavodu Triglavski narodni park. Povedal je, da je postopek priprave ANPLS predpisan. Pripravlja se ga vsako leto s strani JZ TNP ob sodelovanju s parkovnimi lokalnimi skupnostmi. Pravne osnove so ZTNP-1, NU TNP ter Uredba o merilih in kriterijih za spodbujanje in financiranje projektov, investicij ter izvajanje dejavnosti v Triglavskem narodnem parku⁶. Razpoložljiva sredstva so določena v zakonu in sicer so na razpolago sredstva v višini 0,20 % dohodnine, vplačane v predpreteklem letu, ki se med občine razdelijo po v naprej določenem ključu, ki je bil s parkovnimi skupnostmi predhodno usklajen in upošteva velikost občine, število prebivalcev v posamezni občini, ipd.. Vsebinski okvir ANPLS je opredeljen v 10. členu ZTNP-1 v katerem so opredeljene razvojne usmeritve (skupaj je 17 razvojnih usmeritev). Na podlagi 4. odstavka 11. člena ZTNP pa v ANPLS sodi 5 razvojnih usmeritev in sicer: 1. zagotavljanje ustrezne komunalne opreme in druge gospodarske javne infrastrukture, 2. podpora nadstandardnemu razvoju družbenih dejavnosti, 3. podpora nadstandardnemu izvajanju državnih in lokalnih javnih služb, 4. ohranjanje in odpiranje delovnih mest ter spodbujanje javno-zasebnega partnerstva in 5. spodbujanje obrtnih, kulturnih in okoljsko primernih gospodarskih dejavnosti ter socialnih storitev, ki prispevajo k ohranjanju poseljenosti in preskrbi prebivalcev narodnega parka. Ali posamezni projekti sodijo v ANPLS, se preveri na dva načina. Pri prvem se preveri vsebine projektov, ki sodijo v naštetih razvojnih usmeritvah, po drugi strani pa se predlagane projekte preveri po kriteriju, v katerih preostalih 12 z zakonom opredeljenih razvojnih usmeritev ne sodi. Prednostno se financira projekte, ki se izvajajo na območju Triglavskega narodnega parka, pogojno pa so upravičeni do sofinanciranja tudi projekti izven Triglavskega narodnega parka, če prispevajo k doseganju ciljev narodnega parka ali če teh ciljev ni mogoče doseči v parku oziroma če so skladni z vsebinami NU TNP. Povezavo financiranih projektov s cilji in nameni parka utemeljujejo prijavitelji projektov, so pa projekti sofinancirani le v deležu, ki se nanaša na nudenje storitev za prebivalce, obiskovalce narodnega parka ter subjekte, ki imajo na območju parka v rabi kmetijska ali gozdna zemljišča. Upravičeni so tudi stroški skupnih projektov, ki jih dogovori več občin skupaj, pri čemer občine same določijo tudi ključ delitve stroškov za izvedbo projekta.

Pomanjkljivost pri ANPLS je sigurno v tem, da jih je potrebno pripraviti in izvesti v enem koledarskem letu, postopek pa vključuje tako pripravo Akcijskega načrta, izvedbo projektov, kot tudi izplačilo sredstev. Med letom je možno ANPLS spremeniti s prenosom sredstev iz enega projekta na drugega, ni pa možno med letom prijavljati novih projektov. Finančna sredstva posameznega leta niso prenosljiva v naslednja leta, prav tako pa niso upravičeni stroški, ki so nastali v predhodnem letu.

⁶ Uredba o merilih in kriterijih za spodbujanje in financiranje projektov, investicij ter izvajanje dejavnosti v Triglavskem narodnem parku (Uradni list RS, št. 116/21)

ANPLS vključuje vsebinski in finančni načrt, ki je pripravljen s strani posamezne občine ter izjavo odgovorne osebe prijavitelja, s katero potrjuje, da se strinja s postopki, da so projekti izvedljivi, da imajo predhodno pridobljena vsa potrebna dovoljenja in soglasja ter da prevzemajo vse materialne in kazenske odgovornosti v povezavi z zakonitostjo vsebin in v povezavi s točnostjo posredovanih podatkov. Po izvedbi posameznega projekta občina pripravi poročilo ter zahtevke za izplačilo sredstev z izjavo JZ TNP o skladnosti projekta na osnovi, ki je pripravljena na podlagi kopij prejetih računov, dokazil o plačilu storitev in blaga ter slikovnega materiala in drugih dokazil, ki potrjujejo izvedbo projekta. JZ TNP preveri, ali so s strani občin posredovana dokazila in izvedba projektov skladni s sprejetim Akcijskim načrtom in ali se nanašajo na aktivnosti, izvedene in plačane v tekočem letu.

V letih od 2020 do 2023 je bilo za izvajanje ANPLS namenjenih 16.847.870 EUR, porčpanih pa 16.123.198 EUR oz. cca 96 % sredstev. V vseh letih je bilo izvedenih 171 projektov, od katerih se 90 % upravičenih stroškov nanaša na urejanje komunalne in javne infrastrukture.

Podana je bila spodbuda k prijavljanju tudi drugih razvojnih projektov, ki niso vezani izključno na urejanje infrastrukture, temveč bi nudili možnost odpiranju zelenih delavnih mest, javno-zasebnemu partnerstvu, razrešitvi stanovanjskih vprašanj za mlade ali pa podporo projektom znaka kakovosti Triglavskega narodnega parka.

V razpravi, v kateri so sodelovali [REDACTED]

[REDACTED] je bilo izpostavljeno naslednje:

- vprašanje, ali so sredstva ANPLS sestavni del finančnega načrta JZ TNP;
- pri načrtovanju in porabi sredstev prihaja do težav, saj morajo občine svoje proračune sprejeti do konca leta za naslednje leto, sredstva iz Akcijskega načrta pa se načrtujejo in odobravajo šele kasneje. Občine predvidijo v načrtu razvojnih programov in v svojem proračunu in proračun sprejme porabo sredstev iz 10. in 11. člena ZTNP-1 brez predhodne predložitve predloga projektov in brez da bi predlagane projekte JZ TNP in MNVP pregledala in o njih odločala.
- vaški odbori na območju Občine Gorje so predlagali drugačno razporeditev teh sredstev;
- problem nastane in občina izgubi razpoložljiva sredstva predvsem v primerih, ko projekt, predlagan s strani občine, ni potrjen in vključen v Akcijski načrt, občina pa ni predlagala dovolj ostalih projektov. V osnovi bi občine morale načrtovati več projektnih predlogov za porabo teh sredstev;
- sredstva so prioriteto namenjena prebivalcem v parku, tako je določeno tudi v zakonu, podzakonskih aktih in izvedbenih navodilih. V praksi pa temu ni čisto tako. JZ TNP in MNVP se priporoča, da se v nadaljevanju, tudi na podlagi preteklih izkušenj, poda večji poudarek objektivni presoji pri dodeljevanju prioritet, ki se nanašajo na omogočanje temeljnega cilja določenega v ZTNP-1 in NU TNP, t.j. ohranjanje poselitve. Če prebivalci nekega območja nimajo osnovnih pogojev za bivanje (vodovoda, kanalizacije, internetne povezave, javno-prometne povezave), se bodo odselili, posledično bo območje zapuščeno in degradirano. Predlaganje in odločanje glede podanih predlogov za Akcijski načrt mora temeljiti na prioritetah in v bodoče naj se da večji poudarek glede na realne potrebe prebivalcev na območju Triglavskega narodnega parka seveda ob upoštevanju, da se določena sredstva nameni tudi projektom, ki so povezani z območji, ki ne ležijo v Triglavskem narodnem parku;
- povečanje obiska in števila planincev občuti tudi Gorska reševalna služba, ki pa se sooča s problemom premajhnih razpoložljivih prostorov na območju Bohinja, zato iščejo primerne rešitve. Želeli bi pomoč JZ TNP-ja in lokalne skupnosti za razrešitev njihovega problema, lahko tudi s pomočjo sofinanciranja s sredstvi 10. in 11. člena ZTNP-1;

- poudarja se, da je potrebno vozila in parkirna mesta izločiti iz območja parka, v ta namen je bilo urejeno tudi parkirišče v Mojstrani. V praksi se kaže, da je konkretno parkirišče po večini nezasedeno, v dolini Vrat pa so vsa parkirna mesta še vedno polna. Eden od ukrepov omejevanja prometa v alpskih dolinah ja lahko tudi cenovna politika zaračunavanja parkirnih mest na območju parka;
- vprašanje, če bi ljudje parkirali na vaši parceli, pa vam nobena od pristojnih institucij ne bi podelila koncesije oz. dovoljenja za parkiranje, kaj bi vi naredili? Parkirišče v Vratih ja Planinsko društvo Dovje-Mojstrana 6-7 let upravljalo na podlagi občinskega odloka, cene je potrjeval občinski Svet. Občinski odlok je bil kasneje razveljavljen, planinsko društvo pa je od razveljavitve posredoval več prošenj na ministrstva, JZ TNP ter na občino za ureditev upravljanja s parkiriščem. Društvo zaračunava parkirnine v višini pokrivanja stroškov dela pobiralcev parkirnine. V kolikor se parkirnine ne bi pobiralo in nikogar ne bi bilo tam, da bi urejal parkirana vozila, bi v višjih sezona postalo stanje v dolini Vrat kaotično. Urediti je potrebno, in to je najpomembneje, konstantni javni prevoz.

Pojasnjeno je bilo, da sredstva ANPLS niso del Programa dela in finančnega načrta JZ TNP. JZ TNP s strani občin predlagane in realizirane projekte vsebinsko pregleda, občine pa zahteve pošiljajo neposredno na MNVP. Vse pravne podlage, ki so bile navedene v predstavitvi naslavljajo prebivalce Triglavskega narodnega parka. Skupaj z MNVP so bila pripravljena Navodila za občine, v katerih se jih poziva, da je pri pripravi projektov potrebno prioritizirati projekte s področja parka. Izključeni pa niso projekti, ki se izvajajo izven parka, vplivajo na doseganje ciljev v parku (npr. če želimo umirjati promet v parku je potrebno urediti parkirna mesta izven območja parka).

Povedano je bilo, da dejavnost Gorske reševalne službe sodi pod lokalne javne službe, ki jih naslavlja osma razvojna usmeritev v ZTNP-1. Občine lahko morebitno investicijo za namene Gorske reševalne službe prijavijo kot projekt javne infrastrukture.

Ugotovitve v zvezi z nezasedenostjo parkirnih mest izven in zasedenih parkirnih mest v parku so odraz trenutnega stanja in ker predstavljeni ter predlagani režimi še ne delujejo. Ko bo v dolini Vrat vzpostavljen prometni režim, ki je v fazi usklajevanja z deležniki, se bo poseglo na področje cenovne politike in ureditve javnega prevoza.

Sledila je moderirana razprava po skupinah.

Zapisnik moderirane razprave na 4. forumu zainteresirane javnosti Triglavskega narodnega parka

V zapisku moderirane razprave so povzeti vsi zapisi, ki so bili podani v razpravah v skupinah in na delovnih listih ter na t.i. parkirišču moderirane razprave. Besedilo je v zapisniku navedeno v dobesednem prepisu.

Udeleženci so izpolnili in oddali 64 delovnih listov za 1. in 2. del moderirane razprave in 3 zapise za parkirišče.

1. del moderirane razprave

V 1. delu moderirane razprave so udeleženci izpolnili delovni list, ki je vključeval dvodelno vprašanje: Kaj v preteklosti upravljanja TNP ocenjujemo kot koristno? Kaj bi danes spremenili?

Udeleženci so lahko zapisano tudi predstavili govorno v 25-minutni razpravi.

Kaj v preteklosti upravljanja TNP ocenjujemo kot koristno?	Kaj bi danes spremenili?
<ul style="list-style-type: none"> - V luči turizma je to BOJA in njegove naloge kot rezultata v izjemno dobrega sobivanja lokalnih skupnosti, turizma in TNP. 	<ul style="list-style-type: none"> - okrepiti je potrebno sodelovanje na vseh področjih (turizem, kmetijstvo, naravovarstvo, itd.)
<ul style="list-style-type: none"> - Da je mogoče upravljanje ljudi za obstoj. 	<ul style="list-style-type: none"> - Glede na to, da je bilo že v začetku jasno, da je nalog v načrtu upravljanja preveč za obdobje izvajanja, bi pričakoval ožji nabor in večjo osredotočenost na ključne naloge. - Bistveno večje aktivnosti so se s preselitvijo dela parkovne upravljalvske službe v Bohinj; je Zg. doline občutek manjši pri celostnem upravljanju ključnih vprašanj s področja upravljanja TNP na tem področju.
<ul style="list-style-type: none"> - Uvajanje in spodbujanje trajnostne mobilnosti. - Skrb za biodiverzitetu. - Urejanje parkovnih poti. - Posledica projektov: Pokljuka, parkovne poti, usmerjevalne table. - Denar iz 10. in 11. člena za razvoj in za ohranjanje prebivalstva. 	<ul style="list-style-type: none"> - strožje usmerjanje obiska. - več pojasnil ob prepovedih. - strožji nadzor -> več redarjev - strožja navodila za 10. in 11. člen.
<p>/</p>	<ul style="list-style-type: none"> - prevelik promet in omejitve obiska; - konfliktnost upravljanja z naravnimi vrednotami državnega pomena; - turizem v TNP - ohranjanje narave; upravljanje oz. projekte za porabo ureja lokalna skupnost; - sredstva se ne morejo deliti kot komu paše in kakšne je njegova "politična" moč;
<p>/</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pomoč pri omejevanju pritiska motornega in mirujočega prometa -> pristop do območja z JPP - trajnostna mobilnost; - 11. člen: ANPLS - še enkrat: na 1. mesto so investicije in projekti lokalnih skupnosti;
<p>/</p>	<ul style="list-style-type: none"> - usmerjen obisk na območju TNP; - omogočiti prenašanje sredstev iz 10. in 11. člena zakona v naslednja leta;
<ul style="list-style-type: none"> - Aktiven pristop k upravljanju obiska. - Projekti 10. in 11. člen ZTNP-1 	<ul style="list-style-type: none"> - Način sprejemanja odločitev kateri projekti so sofinancirani s sredstvi 10. in 11. člena ZTNP-1
<p>Sam obstoj parka.</p>	<p>Sistemske se krši zakonodaja. Ljudi se ne upošteva.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Posodobitev in poenotenje informacijskih tabel. - Mirne cone. - Digitalizacija, dostopnost informacij. 	<p>/</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Vpeljava javnih prevozov na Pokljuko v poletnem času. - Poenotenje vizualnih komunikacijskih elementov na terenu (v skladu z novo CGP). - Uvedba znaka kakovosti TNP. - Prenova spletne strani in vključitev na družbena omrežja. - Monitoring obiska. - Informacijski centri in točke. - Projekt "Zapelji me". 	<ul style="list-style-type: none"> - Boljša skrb za stavbo TNP na Bledu (vzdrževanje obstoječih elementov). - Več kulturnega programa (in delavnic v Infocentru TNP) - Urejanje prometa na območju doline Radovne, da bi bila prednostno naklonjena kolesarjem (možnost zapor/dovolilnic/plačila za uporabo ceste) (možnost uvedbe javnega prevoza za obiskovalce) - Dodatne informacijske površine (table pred Infocentrom TRB na Bledu + doživljajske vsebine) - Parkovno vodništvo (vodniki + programi) - CGP TNP na vseh naravnih vrednotah (primer Vintgar ni usklajeno) - Ureditev Pokljuške soteske (predvsem parkirišč in usmeritev ob vstopnih poteh) - Ureditev vstopne točke v dolino Radovne (parkirišča, informacijske table) z namenom trajnostnega obiska doline - Več podpore pri ohranjanju tradicij prebivalstva na vplivnem območju TNP (obrta, običaji) - Izboljšanje zemljevidov (tiskovin) za obiskovalce TNP - predlog priprava trgank po vzoru STO + LTO-jev v Sloveniji.
<ul style="list-style-type: none"> - Projekt VrH Julijcev - ozaveščanje javnosti o zvereh, stanju visokogorskih jezer - Skupnost Julijske Alpe s trajnostnimi načini obveščanja o obisku TNP-ja in Biosfernega območja. 	<ul style="list-style-type: none"> - predvsem upravljanje z nekaterimi naravnimi vrednotami - najbolj pereč problem je seveda soteska Vintgar, ki leži v treh občinah Jesenice, Bled, večinsko pa v Gorjah, z NV pa upravlja TD, ki je pred kratkim ustanovilo d.o.o. in kuje visoke dobičke na račun visoke vstopnine. V času ministirovanja Uroša Brežana na MNVP je bila ustanovljena delovna skupina, kjer so bili zastopani predstavniki ministrstva, občin z deleži v parku in JZTNP. Po odstopu ministra Uroša Brežana je bila skupina razpuščena in sedaj se o tem - razen v redkih izjemah - o tem ne govori in ne poroča več. Bojim se, da bodo NV, ki so zanimive širši javnosti, podlegle ekonomskim interesom posameznikov in prevelikemu obisku. - urejanje vplivnih območij - upravljanje sobivanja zveri (predvsem volkov) s človekom (kmetijstvom v TNP-ju)
<p>Informacijske točke Literatura Ozaveščanje obiskovalcev Sodelovanje s šolami</p> <p>Opomba: Pomanjkljiv nadzor nad "plenilci" v naravi - ljudmi, ki nabirajo enormne količine gozdnih sadežev, plodov - zlati pa tujci, ki v naših gozdovih počnejo kar jim v njihovih državah ne pride na misel!</p>	<p>Obisk v parku v primerjavi s tujo je le-ta pri nas brezplačen. Zakaj tega pri nas ni? Na ta način bi se plačevanje obiska vračalo v infrastrukturo in pomoč zasebnim lastnikom - kmetom na območju TNP? In mogoče bi na ta način povečali odgovornejše obnašanje obiskovalcev.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sodelovanje s PZS (varuhi narave) - izboljšati odnose z lastniki zemljišč
<ul style="list-style-type: none"> - Začetek trajnostnih prevozov - Tihe cone - Varovanje ogroženih vrst - Varovanje kulturne dediščine - Julijana - Upravljanje obiska 	<ul style="list-style-type: none"> - Upravljanje z naravnimi vrednotami - Soteska Vintgar, ... - Javni prevoz v TNP -> parkirišča za osebna vozila naj bodo na degradiranih območjih npr. ob avtocestah, ne pa v Bohinju, na Bledu ... od tam javni prevoz.

<ul style="list-style-type: none"> - Vključevanje šol in drugih izobraževalnih institucij v načrt upravljanja parka - potrebno je medsebojno sodelovanje in ozaveščanje - predvsem to. - Vključevanje dijakov programa naravovarstveni tehnik v proces dela v TNP - kot praktično usposabljanje pri delodajalcu - na tem mestu HVALA! 	<ul style="list-style-type: none"> - V načrt umestiti tudi sodelovanje s šolo, ki usposablja mlade ljudi v varstvo narave - program naravovarstveni tehnik (ne le OŠ, temveč tudi srednje šole iz vplivnega območja parka, katere dijaki tudi prihajajo v šolo) v ta program oz. živijo v parku - velik del na kmetijskih površinah). - Tudi v pripravo akcijskih načrtov bi bilo potrebno vključiti tudi šole - če ljudi vključiš, se povežejo, vzamejo zadevo bolj za svojo in se dogovorjenega bolj držijo. - Mladi imajo zelo dobre ideje in jih ne vključujejo le kot turiste ampak aktivne ljudi.
<ul style="list-style-type: none"> - Boljše sodelovanje med državnimi in lokalnimi ukrepi, usklajenost. - Sodelovanje z različnimi lokalnimi deležniki na različnih temah - bolj ali manj uspešno (odvisno od teme) - javni prevozi za turiste in domačine se dobro razvija. Mogoče še večji poudarek na potrebe domačinov, ki živijo v/ob parku. - Info točke sodelujejo z drugimi programi/vsebinami v nekem okolju. - Parkirišča informacije (table, usmerjevalni količki ..) se izboljšuje, a je ob sodelovanju z drugimi nosilci v prostoru še veliko možnosti za izboljšanje. 	<ul style="list-style-type: none"> - Še večji poudarek na identificiranju problemov in iskanju rešitev ter določanju prioritete, ki jih imajo domačini; ne le dogovor z občinami, drugimi javnimi institucijami. - Povečati varnost (zaščitne mreže, ograje) na cestah, ki vodijo do vasi, kjer živijo domačini (npr. Čadrg, Tolminske ravne) -> plazov vedno več. - Sofinancirati javne programe (kulturne, športne ...), ki jih domačini v ali ob TNP potrebujejo; tudi zato, da ostanejo v teh krajih. - Bolj sodelovati med stroko in politiko in domačini pri postavljanju meje (tudi na področju obiska) in upravljanju destinacije tudi na mikro okolju (poti, korita, vode, gozd ...)
<ul style="list-style-type: none"> - uspešna izvedba projekta Vrh Julijcev - izvedba obnove kalov na planinah - ohranjanje ekstenzivnih tradicionalnih pašnikov - pomoč pri oskrbi planinskih koč AS 	<ul style="list-style-type: none"> - ureditev parkirišč - upravljanje z zvermi (volk, ...)
<ul style="list-style-type: none"> - umirjanje prometa 	<ul style="list-style-type: none"> - upravljanje z velikimi zvermi
<ul style="list-style-type: none"> - Kakovostno pripravljene razvojni načrti oz. načrt upravljanja - Sodelovanje in vključevanje v mednarodne projekte - Zmanjševanje motornega prometa 	<p>/</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Zelo široko komuniciranje - Izboljšanje odnosov s prebivalci in lokalnimi skupnostmi - NU je dober inštrument 	<ul style="list-style-type: none"> - Nujno uvesti financiranje kulturne dediščine (sistemsko); - Še več neposredne komunikacije + deležniki in predvsem prebivalci; - Povečati nadzor nad posegi v prostor.
<ul style="list-style-type: none"> - Da se je končno realiziralo izvajanje 10. in 11. člena zakona; - Delo uprave JZ, zaposleni so v zadnjem obdobju prisluhnili na vprašanja - sodelovanje - Delo MNVP-ja - Priprava načrta upravljanja - Priprava Akcijskega načrta usmerjanja obiskovalcev 	<ul style="list-style-type: none"> - Omejili obisk - Potrebno je prisluhniti domačinom in se počasi zavedati, da so park ohranili domačini in ne nikakršna institucija. - Naselitev zveri - prepoved, napačen pristop, ni nadzora. - Oglaševanje - promocija parka - ker se s tem privablja obiskovalce. - Določiti parkirišča. - Določiti cone, kje so lahko obiskovalci in kje ne, da bo vsaj nekaj ostalo naravi. - Prepoved kolesarjenja v naravi, predvsem z električnimi kolesi. - Podpreti planinsko pašo - dejansko, ne samo na papirju in z besedo.

<ul style="list-style-type: none"> - Sprejetje in izvajanje NU TNP - Spremljanje obiska (števcu), priprava ANVORD - Info središča in info točke - Programi za šole 	<ul style="list-style-type: none"> - Poostren naravovarstveni nadzor v 1. coni v času turističnih viškov - Omejitev mobilnosti do izhodiščnih pohodniških točk - Usmerjanje obiska izven mirnih con (časovne zapore poti, ukinitve brezpotij) - Prioriteta: analize in ukrepi za čisto pitno vodo v izvirih - Ureditev upravljanja s sotesko Vintgar - Odkup planinskih koč na okoljsko občutljivih območjih - Ureditev števila turističnih nastanitvenih kapacitet (zmanjšanje)
<ul style="list-style-type: none"> - TNP se je začel zavedati problema množičnega turizma. - Štetje obiska. - Ena izmed boljših stvari je zaprta cesta v dolino Tamar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Z usmerjenostjo obiska bi morali začeti že prej. - Višje kazni za kampiranje v TNP-ju. - Že prej bi morali bolj urediti in oglaševati javni prevoz -> usmerjen obisk - Še bolj bi lahko okrepili možnost javnega prevoza do vstopne točke v dolino Planica.
<ul style="list-style-type: none"> - Koristen je monitoring in spremljanje obiska in živalstva, saj le to omogoča korektno in celostno upravljanje. - Koristi so evropski projekti, ki v prostor prinašajo novosti, finančno podporo in razvoj. - Delo z mladimi, ki so nosilci prihodnosti. - Celostno urejanje infrastrukture. 	<ul style="list-style-type: none"> - Več sodelovanja z lokalnimi prebivalci. več prisluha "malemu" človeku. - Veliko stvari se koncipira in izvaja na evropski ravni, ki ni primerna za naš mali prostor. - Več celostnega sodelovanja. Veliko podvajajočih projektov različnih institucij. - Več konkretnih akcij in ne ne filozofskih rešitev.
<ul style="list-style-type: none"> - Monitoring rastlinskih in živalskih vrst - Ohranjanje dobrega stanja narave. - Projektno delo. - Varstvo kulturne dediščine. - Ureditev parkovne infrastrukture. - Pilotni projekti umirjanja prometa in trajnostne mobilnosti. - Biosferno območje (delo z deležniki v zaledju, o. šolami) - Boljše sodelovanje s parkovnimi občinami 	<ul style="list-style-type: none"> - Boljše sodelovanje s sektorji (vsebinsko in finančno) - Več sredstev za obnovo stavbne dediščine - Oživitve planin (preprečitev zaraščanja) - Večji delež nepremičnin v državni lasti - ureditev posebne rabe naravnih vrednot - Ukrepi za zmanjšanje individualnega motornega prometa - Usmerjanje in prilagoditev obiska (obvladovanje prekomernega obiska) - Reševanje odpadnih voda - Ureditev zračnega prometa (panoramski leti) - Boljši pogoji javne gospodarske infrastrukture (dostopnost) za lokalno prebivalstvo.
<ul style="list-style-type: none"> - Ohranjanje biodiverzitete in okolja nasploh - Skrb za kulturno dediščino - Dobra komunikacija s strokovnimi službami TNP 	<ul style="list-style-type: none"> - Omejitev množičnega obiska na občutljivih območjih (ne samo naravnih vrednot) - Intenzivno strokovno umeščanje čistilnih naprav na celotnem območju narodnega parka. - Povečati skrb za ohranjanje kulturne krajine - Preprečevanje intenzivnega zaraščanja, ki je med drugim tudi posledica podnebnih sprememb - Zavedati se izjemnega pomena kmetijstva! - Umirjanje prometa (kontinuirana naloga)

<ul style="list-style-type: none"> - Ozaveščanje javnosti o pravilnem obnašanju in uporabi prostora - pripravljen bonton - Pripravljen pravilnik in razpis za ohranjanje, spodbujanje kmetijske obdelave - Umirjanje prometa 	<ul style="list-style-type: none"> - Večje, bolj striktno omejevanje dostopa, prometa v TNP - Uvesti dovolilnice za dostop do TNP oz. ožje varovano območje - Boljše upravljanje z volkom in risom, boljše sodelovanje z AS pri upravljanju in omejevanju zveri, da bodo planine ostale žive, s pašo živeli in posledično ohranitev biodiverzitete - Omejevanje preureditve kmetijskih objektov v počitniške objekte (Goreljek) - Omejevanje parkiranja in uporabe travnikov za sprehajalce. Posledično uničujejo kmetijske pridelke.
<ul style="list-style-type: none"> - Določeno omejevanje poseganja v naravo. - Naravovarstvena služba - Pomoč pri gorskih kočah (npr. sanitarije) - Podpiranje reje avtohtonih domačih pasem (česar ni več) 	<ul style="list-style-type: none"> - Oskrbovanje koč z manj onesnaževalnimi objekti - Večja pomoč ohranjanju planin ter oskrbe z vodo - Še več ozaveščanja mladih po šolah in s projekti TNP - Boljša urejenost parkiranja in vstopnih točk - Več pogovorov z zainteresirano javnostjo - Več poudarka na ohranjanju planin ter kmetijske kulturne krajine - Več sil vključiti v reševanje problematike parkiranja
<ul style="list-style-type: none"> - Postavitev tabel za prikaz naravnih vrednot - Začetki urejanja določenih stvari v soteskah - Vzdrževanje in čiščenje narave 	<ul style="list-style-type: none"> - Več kažipotov - Prednost domačih ljudi pred tujimi, kar se tiče nakupov - Manj težav pri obnovi objektov, kar se tiče dovoljenj - kmetijske zadeve znotraj TNP-ja - Parkiranje izven naselij
<ul style="list-style-type: none"> - Skrb za naravo - Vlaganje v infrastrukturo: ceste sofinancirane s strani/na osnovi finančnih sredstev, dobljenih s strani TNP za nadstandard prebivalcev, ki živimo v TNP. - Odzivnost ob prijavi škode zaradi jelenjadi. 	<ul style="list-style-type: none"> - Poglobljeno sodelovanje z lokalnimi deležniki. - Sistemska, planirana in strateška razdelitev sredstev, ki so namenjena financiranju projektov za dvig standarda prebivalcev v TNP (sredstva po "Kramarjevem" zakonu) - Odlov volka in ostalih škodljivih živali (tudi jelenjadi) - Bolj fleksibilni, praktični pogoji npr. za obnovo nepremičnin npr. pastirski stanovi ... - Urejanje prometa - Zapora ceste na Pokljuko oz. plačljiv ogled, obisk.
<p>Dobro sodelovanje z lokalnim prebivalstvom, vaškimi odbori:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pri vzdrževanju parkovne infrastrukture v Pokljuški soteski; - pri skupnem načrtovanju projekta energetske samooskrbe naselja Zatrnik; - pri podpori dostopnosti naselja z električnimi vozili. 	<p>Bistveno je potrebno spremeniti kriterije za sprejem akcijskega načrta pri 10. in 11. členu ZTNP-1 in določiti prioritete, kot so oskrba s pitno vodo, komunala, infrastruktura, omrežje.</p>

2. del moderirane razprave

V 2. delu moderirane razprave so udeleženci izpolnili delovni list z vprašanjem: Po čem si želimo, da bodo TNP prepoznali čez naslednjih 100 let?

Odgovor so navedli za eno ali več od predhodno navedenih štirih področij upravljanja TNP: A) Ohranjanje narave. B) Varstvo kulturne dediščine. C) Ohranjanje poselitve in trajnostni razvoj. D) Obiskovanje in doživljanje parka.

Splošno
Za vse: javni, širši interes pred privatnimi posameznimi željami, kapitalom.
A. Ohranjanje narave
Po prisotnosti invazivnih vrst. Po ohranjeni rabi gorenjskega nageljna. Kakovost vode.
Mogoče bo več avtomobilov kot ljudi.
Visoka kvaliteta voda, ki je povezana z uspešnim usmerjanjem obiska območja.
Po ohranjenih naravnih vrednotah, ki bodo za obiskovalce posebno redko doživetje.
Kulturna krajina (kot sestavni del TNP) z avtohtonimi prebivalci.
Da bodo še obstajali kotički, kamor ne hodijo obiskovalci gorskega sveta.
<ul style="list-style-type: none">- Vsekakor omejitev obiska v TNP- Ne graditev raznih ponudb turizma v TNP- Ohranjanje kulturne krajine
Vzdrževanje pašnikov, omejitev obiska.
Omejen obisk, novi sistem paše.
<ul style="list-style-type: none">- prostor, kjer si brez skrbi natočiš steklenico vode- vroča točka biodiverzitete
Ohranjanje tradicionalne rabe.
Biodiverziteteta; ohranjena kulturna krajina
<ul style="list-style-type: none">- po čisti vodi- visoki biodiverziteti (belka)- ohranjenih gozdovih
Po alpskem cvetju.
Ali res niso znali zmanjšati količino smeti (plastike)?
Ohranjeni prvobitni deli narave - ogled barja vodeno z vodnikom Belka bo imela svoj mir; Triglavsko jezero bodo zaživela.
Morda bomo v TNP (vezano na podnebne spremembe) spet občudovali listavce, zagotovo bodo nekatere živalske vrste izginile, nekatere pa se bodo "selile višje". Želim si trajnostnega upravljanja z gozdom, travišči visokogorskimi barji, ipd.
Ozko, prvo zavarovano območje naj ohrani svojo prvobitnost, avtohtonost. Krajina, naravne vrednote, flora, favna, živali... naj bodo zelo, zelo usmerjeno dostopni, obiskani.
Da bo narava ohranjena na današnjem nivoju Ohranjanje krajinske značilnosti
<ul style="list-style-type: none">- Čista pitna voda- Zdravi gozdovi- Območja divjine
<ul style="list-style-type: none">- Ohranjena velika biotska raznovrstnost- Naravne vrednote- Ohranjene krajinske značilnosti, ki so pomembne za b.r.

<ul style="list-style-type: none">- Si ne želimo, ampak velike spremembe v sestavi vrst (rastlinskih, gozdnih) -> čim bolj ohranjene vrste, ki bodo lahko preživele.
Biotska raznovrstnost kot glavno vodilo.
Ohraniti obseg: <ul style="list-style-type: none">- obdelana kmetijska zemljišča in ohranjena poseljenost (tako kot je bilo pred 30. leti) Čista in pitna voda.
I. (2.) območje: Narava se bo spreminjala, a vpliv obiskovalce in domačinov bo minimalen.
<ul style="list-style-type: none">- Da lahko srečaš divje živali (svizci, gamsi, kozorogi, belke, ...)- Da bodo v naravi še vedno danes zavarovane rastline- Da po planinskih poteh ne bodo hodili v vrsti- Da bodo na izviri vodo lahko pili
Ohranitev vseh vrst, ohranitev ekstenzivnih travnišč, gozdov Ohranitev visokogorskih jezer, ohranitev mirnih con Skromno planinstvo, skromne (eko) planinske kočice Neonesnaženi izviri in druga vodna telesa Nove generacije z vrednoto ohranjanja narave v TNP
<ul style="list-style-type: none">- Da bomo lahko poskrbeli za ohranjanje narave bo potrebno načrtovanje obiska parka.- Ohranjanje naravnih virov.- Pestrost habitatov, tako živalskih in rastlinskih vrst.- Da bodo obiskovalci odnesli smeti v dolino.
Čim bolj ohranjena narava (živalske + rastlinske vrste, habitatni tipi, vode, gozdovi) z ustrezno podporo
Po pestri biodiverziteti, ki jo lahko ohranimo, vzdržujemo z rabo prostora na način kot so ga naši predniki. Omejeno nabiralništvo, paša živali, omejevanje divjadi na meji vzdržnosti.
Omejitev gibanja
Omejeno prosto gibanje Omejeno poseganje v naravne vrednote
Želim si, da čez 100 let narave ostane takšna, ko je sedaj. Pestra.
B. Varstvo kulturne dediščine
Po ohranjenih delujočih agrarnih skupnostih, ki so model kmetijske rabe alpskih zemljišč (planine itd.)
Ohranjena stara obrtniška znanja, snovna in nesnovna dediščina.
Da stara kulturna dediščina ostane ohranjena, vendar se pri tem tudi razvija vzporedno s tehničnim znanjem človeštva.
Ohranjanje kulturne krajine, spodbujanje uporabe kulturne dediščine.
Zaradi TNP lahko usmerjena in spodbujena ohranjenost raznolike kulturne dediščine, kar lahko pomaga pri avtohtonem prebivalstvu.
Da bo kulturna krajina in arhitektura še vedno alpska/slovenska, vključno z običaji, etnologijo in slovenskim jezikom.
Omejitev obiska.
Ohranitev kmetij in tipične arhitekture.
- Ohranjene tipične lastnosti stavb in kulturne krajine -> povezava s C
Kulturna krajina
Na takem nivoju, kot je danes.

Koče na planinah. Ohranitev kmečkih objektov v vaseh.
Ali bi lahko več naredili za ohranjanje le-te?
Ohranjene sonaravne kmetije z domačo obrtjo - sonaravna pridelava hrane.
<ul style="list-style-type: none">- Da se ohrani tipična arhitektura; tudi recimo kozolci, za katere si želim, da bi služili prvotnemu namenu.- Da se ohranijo in ohranjajo slovenski dialekti (primorski, gorenjski, rovtarski, ...)
Ohranjena dediščina, ki bo z interpretacijo in izobraževalnimi vsebinami, metodami, pričala o tradiciji, preteklosti in soočanju s sedanjostjo. Vpis dediščine I. svetovne vojne na UNESCO seznam, kar bo izboljšalo njeno ohranjanje in upravljanje, trajnostno rabo.
<ul style="list-style-type: none">- Ljudem/domačinom/lastnikom omogočiti s spodbudami, da ostanejo in "ohranjajo" kulturno dediščino- Ohranjena kulturna krajina
<ul style="list-style-type: none">- Kulturna dediščina živa in v rabi lokalnega prebivalstva- Del identitete prostora
<ul style="list-style-type: none">- Ohranjena premična in nepremična kulturna dediščina- Ohranjena kulturna krajina
<ul style="list-style-type: none">- Dobro stanje kulturnih spomenikov in dediščine- Urejen sistem podpore za KD- Ohranjanje kulturne krajine
Ohranjanje kmetijsko-kulturne krajine.
Ohranjena kulturna dediščina, takšna kot je za posamezni kraj značilno, pri obnovah pa z razvojem in sodobnimi materiali (po "zdravi kmečki logiki"). Pomagati in prisluhniti domačinom.
Ohranitev kulturne pokrajine z ohranitvijo osnovnih funkcij (kmetijstvo ...)
<ul style="list-style-type: none">- Da bodo na planinah še vedno pasli in delali sir- Da bodo imele vasi danes prepoznavno podobo- Da bodo še vedno vse vasi imele svoj glas
<ul style="list-style-type: none">- Pomembna je namenska raba prostora.- Ohranjanje kulturne dediščine.
<ul style="list-style-type: none">- Ohranitev, vzdrževanje stavbne dediščine.- Vzdrževana (kmetijska) kulturna krajina.- Ohranitev šeg in navad ter ljudskega izročila.- Tradicionalna raba.
Ohranjanje kulturne dediščine, spodbujanje lokalnega prebivalstva k ohranjanju kulturne dediščine oz. obnavljanju zgradb, običajev, načina življenja.
Pašništvo
Ohranjene planine ter pašništvo in sirarstvo Ohranjanje tradicionalnih znanj
Kulturna dediščina mora živeti, biti ohranjena do te točke, da so elementi, ki so v upadu sedaj ohranjeni. Kmetijstvo v TNP, običaji, tradicionalna raba prostora.
C. Ohranjanje poselitve in trajnostni razvoj

Naselja, v katerih je demografija heterogena (več generacij), a slovensko prebivalstvo.
Kmetijstvo bo težko preživel v parku.
Ohranjeno kmetovanje (in z njim povezano znanje) in vasi (so še vedno poseljene). Mladi si želijo ostati in delovati na območju.
Kmetom, ki živijo v najožjem delu TNP omogočiti možnost razvoja, saj ključno vplivajo na obdelanost kmetijskih površin.
Spodbude za tradicionalne dejavnosti, ki ohranjajo raznolikost.
V posameznih naseljih znotraj TNP se bo ohranilo okolje z visokim deležem avtohtonega prebivalstva, ki bo zaradi lastne navezanosti na to območje ohranjal in razvijal trajnostni razvoj.
Da bodo kraji v Alpah obdržali prebivalstvo in se ne bodo širili preko zmognosti prostora.
Ohranjanje kulturne krajine.
Ohranitev kmetijskih gospodarstev.
Novi sistemi oz. načini gradnje, bivalnih površin.
Mlade družine imajo možnost živeti in delati v parku -> stanovanjska politika
Kmetijstvo
Ohranjanje kulturne krajine in prilagajanje na podnebne spremembe.
Mladi, ki se ukvarjajo s kmetijstvom in obiskovalci
Povezane skupnosti, ki so močno navezane na lokalno okolje TNP.
Bi tu ostali v večjem številu, če bi bila infrastruktura boljša?
Zadovoljne lokalne ljudi, ki bodo znali živeti sonaravno, samozadostno.
Da št. stalnega prebivalstva ostanejo na današnji ravni (mission impossible)
Pomoč domačinom, ki tam živijo, da ostanejo v vaseh. Z vikendaši so odnosi drugačni, vsi ukrepi morajo biti komplementarni. Trajnostni razvoj = odgovoren razvoj, od besed k dejanjem.
<ul style="list-style-type: none">- domačinom omogočiti nemoteno gospodarjenje- delež kmetijskih zemljišč po površini obdelave enak današnjemu
Žive vasi, ohranjene tradicionalne dejavnosti.
<ul style="list-style-type: none">- Ohranjen delež kmetijske površine- Ohranjena poseljenost- Razvoj, ki temelji na prednostih narodnega parka
<ul style="list-style-type: none">- Uspešna rešitev stanovanjskega/nepremičninskega problema- Uspešno delujoče krožno gospodarstvo
Da so si ljudje tukaj želeli stalno živeti in delovati (tudi) zaradi parka oz. kljub njemu.
Ohraniti to poseljenost, kot je bila pred 30. leti, toda poseljenost domačinov in ne vikendašev.
Zadovoljni prebivalci na trajnosten. način izkoriščajo naravne vire, obiskovalci omogočajo domačinom prodajo kmetijskih izdelkov po višjih cenah.
Da bodo ljudje v naseljih stalno živeli.
Urejeno število turističnih nastanitvenih kapacitet v občinah (kolikor javna infrastruktura + narava zmoreta) Zagotovitev neonesnaženih virov pitne vode Omejitev razvoja (ne gre v nedogled)
<ul style="list-style-type: none">- Ustrezne bivalne in gospodarske razmere

- Aktivno sodelovanje z lokalnimi prebivalci
- Kakovosten poselitveni vzorec/spodbude za stanovanja mladih
- Ohranjena stavbna tipologija
- Urejena infrastruktura
- Omejevanje poseljevanja na novo, na območju TNP. Posledično ohranitev okolja in površin.
Urejena infrastruktura v vseh zaselkih oz. vaseh.
Urejena infrastruktura posodobljena s stvarmi, ki čim manj ali skoraj nič ne onesnažujejo okolja Zagotovljena delovna mesta za prebivalce
Želim, da so domačini ponosni, da živijo v TNP, da to ni privilegij vikendašev z debelo denarnico in znanjem. Da se park razvija v skladu z varstvenimi režimi. Da bi bili mali ljudje slišani - primer Žemva Peter
D. Obiskovanje in doživljanje parka
Rezervacije kot v muzejih. Je podrejeno domačinom. Zdravi, veseli in povezani prebivalci TNP-ja (domačini in priseljeni).
Živalski vrt brez živali, bo katastrofa, če do tega pride.
Obiskovalci prihajajo na območje izključno trajnostno. Doživljajo ga prvinsko, vendar zanj obstajajo pravila obiskovanja.
Poleg vizualnih doživljanj skladno s tem razvijamo dodatno ponudbo.
Odgovorno obiskovanje parka z mislijo na prebivalca in naravo.
Park bo še vedno dostopen vsem na primeren način, ne bo pa to prostor za preživljanje prostega časa elit.
Da bo gorski svet ob normalne, usmerjenem obisku dostopen vsem (npr. obvezna/brezplačna rezervacija)
Omejitev obiska.
Omejitev obiska; spoštljiv odnos obiskovalcev do prebivalcev.
E-mobilnost, digitalizacija (karte, j. prevoz), predori - e-vlak.
Obiskovalci imajo še vedno občutek, da ne hodijo en po drugem.
Komunikacija, digitalizacija Zagotoviti ustrezno infrastrukturo (optično omrežje, mobilna telefonija)
Usmerjeno, čim manj motornega prometa, Vršič tunel, vrh zaprt.
Prostorsko omejen in časovno nadzorovan obisk. Obiskovalci se bodo ob vstopu morali strinjati z vrednotami in pravili v parku.
Bi lahko bilo več ohranjenega s plačljivim vstopom in vlaganjem "nazaj"?
Obisk z lokalnim javnim prevozom in primerno opremo do primerne številčnosti (da ni gneče in vsak lahko doživi neokrnjeno, ohranjeno naravo.
- Da STO preneha z oglaševanjem najbolj obleganih destinacij (npr. Vintgar, slap Kozjak, ...) in se osredotoči na manj oblegane točke (npr. Karavanke), ki pa bodo po moji oceni v 5 letih ravno tako prenasočene z obiskom turistov ...
- Da nekatere skrivnosti, ki jih poznamo domačini, ostanejo "skrivnosti".
Osveščanje lokalne politike (osveščena, ozaveščena), nato domačinov -> bottom-up princip
Kakovostno doživljanje
Doživljanje parka spoštljivo do narave in lokalnega prebivalstva.
V skladu z nosilno zmogljivostjo narave in lokalnega okolja.

<ul style="list-style-type: none">- Urejen prometni režim.- Sofinanciran sitem (digitalizacija) usmerjanja obiska.
Omejitve, nosilne vrednosti, plačljivost.
Obiskovanje omejiti, obiskovalce usmeriti in za obiskovalce urediti parkirna mesta in ostalo infrastrukturo.
V 1. območju bodo obiskovalci hodili le peš, omejitve motornega prometa in prenočišč bodo onemogočile preobremenjenost.
Da bo naravna in kulturna dediščina takratnega obiskovalca še vedno osupnila.
Kakovostno doživljanje narave in gora = brez gneče Usmerjanje obiska izven mirnih con, dolina Triglavskih jezer pod strožjim naravovarstvenim nadzorom Zmanjšanje števila obiskovalcev
<ul style="list-style-type: none">- Informiranje in ozaveščanje prebivalcev- Hoja po označenih poteh
- Kakovostne razmere za doživljanje parka brez okoljsko motečih vplivov (še posebej prometa)
Adrenalinske športe omejiti na minimum v TNP oz. prepovedati. Dovoljevati le pohodništvo, obiskovanje visokogorja.
Ne v prevelikem obsegu, da bi se narava lahko obdržala v dobrem stanju. Ekološka vozila.
Sistematično obiskovanje podkrepjeno z vodenimi ogledi Manj tranzita skozi park, kar pripelje do mirne in lepe izkušnje ob obisku.
Da je park dostopen vsakomur. Da imajo domačini prednost pred turisti.

MODERIRANA RAZPRAVA PO SKUPINAH

V skupinski razpravi so udeleženci v 8 skupinah izpostavili:

Skupina 1:

- zadovoljstvo domačinov;
- da bi zanamci imeli, doživljali in upravljali z vsaj podobno podobo območja TNP (živa + neživa n. krajina);
- da bi bile javne storitve za prebivalce dostopne in kvalitetne;
- da bi bil obseg poselitve v približno današnjem obsegu;
- da je turizem dopolnilna dejavnost tradicionalnim d. v prostoru;
- dostop obiskovalcev v park samo z j. prevozom (ali peš, kolesom).

Skupina 2:

- Želimo si, da bi čez 100 let še vedno pasli živino na planinah.
- Ohranitev avtohtonih vrst, čim manj invazivk v prostoru.
- Ohranitev rabe gorenjskega nageljna.
- Ohranjene in delujoče agrarne skupnosti kot model kmetijske rabe alpskih zemljišč.
- Ohranjeno in prevladujoče slovensko prebivalstvo v vaseh.
- Umik zveri iz območja bivanja in kmetovanja.
- Prevladujoča vloga domačinov pri vseh posegih v prostor.

Skupina 3:

A) Ohranjanje narave

- kotički brez obiskovalcev;
- visoka kakovost voda (+ pitna voda);
- rezervacije? -> brezplačno;

B) Varstvo kulturne dediščine

- alpska kulturna krajina in arhitektura s slovenskim jezikom;
- ravnovesje kult. dediščina - tehnični napredek (hiše);
- več sistemskih finančnih spodbud za ohranjanje snovne in nesnovne kult. dediščine;

C) Ohranjanje poselitve in trajnostni razvoj

- osnova za vse ostale točke (avtohtono prebivalstvo; kmetje - krajina)
- da se ne bi kraji širili preko možnosti prostora;
- spodbude za mlade -> bivalni pogoji - del. mesta

D) Obiskovanje in doživljanje parka

- dostopno za vse;
- odgovoren obisk;
- obvezne rezervacije -> brezplačne

Skupina 4:

A) Ohranjanje narave

- kmetijstvo kot gospodarska dejavnost je v upadu (težji pogoji);
- ohranjena kulturna krajina;
- spoštovanje načina življenja prebivalcev;

B) Varstvo kulturne dediščine

- tradicionalna raba;
- ohranjena stavbna tipologija;
- pašništvo;
- ohranjena kulturna krajina;

C) Ohranjanje poselitve in trajnostni razvoj

- spoštovanje gradbene zakonodaje
- intenzivno ukrepanje (inšpektorji)
- ustrezna infrastruktura za prebivalce (signal)

D) Obiskovanje in doživljanje parka

- nosilne zmogljivosti
- infrastruktura: promet (park., javni prevoz)
- digitalizacija, komunikacija

Skupina 5:

Javni interes prevlada pred interesi kapitala

A) Ohranjanje narave

- Triglavsko jezero bodo ohranjena kot l. 1924
- manjša količina odpadkov
- ohranitev visoke biodiverzitete (alpsko cvetje, travniki, barje...)
- da bo divji petelin na Pokljuki še vedno pel

- čiste vode (pitne)
- B) Varstvo kulturne dediščine**
 - ohranitev dialektov v alpskih dolinah
 - ohranjanje domačih obrti
 - bolj razvito in podprto planšarstvo, ohranitev starih domačij
- C) Ohranjanje poselitve in trajnostni razvoj**
 - mladi, ki ostajajo v TNP
 - oživitev sonaravnega kmetijstva
- D) Obiskovanje in doživljanje parka**
 - nekatere skrivnosti domačinov ostanejo skrivnosti
 - obisk z lokalnim javnim prevozom
 - Vršič manj obremenjen
 - vstopnina v park

Skupina 6:

- A) Ohranjanje narave**
 - ohranjenost vsaj na nivoju kot danes; območja divjine
 - ohranjeni planinski pašniki
 - čista pitna voda
 - zdravi gozdovi: ohranjene krajinske značilnosti - mejice, posam. drevesa
- B) Varstvo kulturne dediščine**
 - ohr. kulturna krajina s stavbno tipologijo
 - kulturna društva živa in v rabi lokalnih prebivalcev
- C) Ohranjanje poselitve in trajnostni razvoj**
 - žive vasi, socialna varnost
 - ohranjene in vzpodbujane tradicionalne dejavnosti
 - odgovorni razvoj (prednosti območja TNP)
- D) Obiskovanje in doživljanje parka**
 - kakovostno doživljanje območja
 - usmerjeno obiskovanje v skladu z nosilnostjo

Skupina 7:

- A) Ohranjanje narave**
 - ohranjanje biodiverzitete
 - čim manjši vpliv podnebnih sprememb na vrste
 - voda bo še vedno pitna
 - odlično stanje naravnih vrednot
- B) Varstvo kulturne dediščine**
 - ohranjena, podeželska naselja (živa)
 - ohranjene tradicionalne dejavnosti / v funkciji / paša
 - (živo) ohranjanje nesnovne dediščine (narečja)
- C) Ohranjanje poselitve in trajnostni razvoj**
 - ohraniti/povečati/vzdrževati kmetijske površine

- uspešno rešen stanovanjski/nepremičninski problem
- ljudje so tukaj doma, živijo, delajo, se šolajo, čutijo pripadnost kraju

D) Obiskovanje in doživljanje parka

- narava in kulturna dediščina bosta še vedno osupljivi
- urejen prometni režim, nosilnosti funkcionirajo
- območje je dragoceno za obiskovalce

Skupina 8:

A) Ohranjanje narave

- da ostane takšna kot je danes - pestra ...
- čim bolj ohranjena
- omejeno prosto gibanje v naravi: nabiralništvo; rekreacija (adrenalinski športi, ribištvo)
- zveri ne preženejo prebivalstva, planinske paše in pastirjev
- da se gorski svet ohranja v vseh svoji prvinskosti brez vpliva človeka ali podnebnih sprememb

B) Varstvo kulturne dediščine

- kulturna dediščina mora biti ohranjena in vzdrževana z vsemi elementi kmetijstva, običajev, tradicionalne rabe prostora (gorsko pašništvo - avtohtone pasme, domače obrti in znanja)
- ozaveščanje

C) Ohranjanje poselitve in trajnostni razvoj

- spodbudno okolje za mlade družine
- kakovostna infrastruktura
- da so domačini ponosni, da živijo na tem območju

D) Obiskovanje in doživljanje parka

- ekološko sprejemljiva vozila, dostop iz centralnih parkirišč izven parka
- doživljanje brez okoljsko motečih vplivov in prostorskih posegov

Kaj v preteklosti upravljanja TNP ocenjujemo kot koristno?	Kaj bi danes spremenili?
<ul style="list-style-type: none">- Dodeljevanje sredstev po 56. členu- Sredstva iz naslova 10. in 11. člena ZTNP-1 lokalnim skupnostim- Blagovna znamka	<ul style="list-style-type: none">- Prenos nepremičnin v zavarovanem območju na RS v skladu z določili zakona! ("Država" dopušča nezakonito stanje (prenos zemljišč v lasti pravnih oseb, prenos na RS v skladu z 171(?) čl. ZON- Nužen popravek "ažuriranje" meje TNP - gre za vzdrževanje nezakonitega stanja!
<ul style="list-style-type: none">- Izobraževanje, info točke, usmerjanje obiska, nadzor, prevozi, ohranjanje narave	<ul style="list-style-type: none">- Uravnavanje obiska- Divje zveri/živinoreja- Pomoč prebivalcev- Izboljšanje infrastrukture

PARKIRIŠČE

1. in 2. zapis za parkirišče:

3. zapis za parkirišče:

Registrirana planina Zgornja Krma - 486,56 ha (dejanska kmetijska raba 9 % površine (vir: eprostor.si))

- 1530 - 2400 m n. v.
- Do začetka planine 2 h hoje.
- Pot okoli planine > 8 h hoje.
- Kraški teren, skalovitost & kamnitost okoli 90 %, strmine, kotanje, prepadi, neprehodno ...
- Pastir stalno prisoten na planini, pase govedo in preverja ovce.
- Več sledilnih naprav, zvoncev.
- Izgube zaradi volkov:
 - 2019: 15 kom (konec septembra) + 1 ranjena
 - 2020: 9 kom (september)
 - 2021: 3 kom (konec septembra)
 - 2022: 34 kom (avgust) + 6 ranjenih + sirote + abortusi (v planino le del ovc, po napadu preživele v dolino)
 - 2023: 9 kom (avgust) + 3 ranjene od 38 odgnanih v planino
 - skupaj: 70 kom + jagnjeta

Predsednik Sveta JZ TNP se je zahvalil udeležencem za enotno izražene misli, ki so se oblikovale v razpravah po skupinah. Povedal je, da z zadovoljstvom gleda in čaka na pripravo nadaljnjih dokumentov s strani JZ TNP. Delo seveda ne bo enostavno, saj je očitno, da so nekatere vsebine zelo prioritete za veliko deležnikov.

Soglasno sta bila sprejeta naslednja

SKLEPA:

5.1 Udeleženci foruma so se seznanili s postopkom priprave, trenutne faze usklajevanja in vključevanja deležnikov pri pripravi predloga Akcijskega načrta usmerjanja obiska in rekreacijskih dejavnosti v Triglavskem narodnem parku.

6.1 Udeleženci foruma so se seznanili s postopkom priprave Akcijskega načrta za sofinanciranje projektov parkovnih skupnosti.

V zaključku foruma je predsednik Sveta JZ TNP povzel sprejete sklepe. Sprejeti so bili sklepi, povezani z obravnavano poročil o izvajanju Načrta upravljanja. V razpravah je bilo posebej izpostavljeno vprašanje kmetijstva, v smislu pomena kmetijstva za ohranjanje krajine in celotno doživljanje parka. Poleg sklepov, povezanih z izvajanjem Načrta upravljanja, sta bila sprejeta tudi sklepa o seznanitvi s postopkom priprave Akcijskega načrta usmerjanja obiska in rekreacijskih dejavnosti v Triglavskem narodnem parku in Akcijskega načrta za sofinanciranje projektov parkovnih skupnosti.

Predsednik Sveta JZ TNP se je zahvalil celotni ekipi, ki je forum vodila, predsedstvu foruma, direktorju JZ TNP, zaposlenim v JZ TNP ter vsem udeležencem 4. foruma zainteresirane javnosti Triglavskega narodnega parka. Na forumu se je pokazalo, da se da na strpen način priti do skupnih idej in da je prisotna visoka zavest o pomembnosti ohranjanja vseh vidikov Triglavskega narodnega parka.

Za konec se je predsednik Sveta JZ TNP zahvalil tudi gostujoči občini 4. foruma, Občini Jesenice. Občina Jesenice je bila do nedavnega najmanj aktivna občina v primerjavi z

ostalimi parkovnimi občinami. Kar pa se seveda spreminja. Z zaključkom izgradnje kolesarske poti do Bleda in naprej do Bohinja bodo Jesenice postale odlična točka za usmerjanje obiskovalcev.

Forum se je zaključil ob 16.26 uri.

Zapisali:

mag. Špela Stojan

Vesna Stanič

(moderirana razprava)

Predsedstvo foruma:

Bojan Dejak,

Predsednik Sveta JZ TNP

Predstavnika zainteresirane javnosti:

Bojana Zorč Kravanja

Bojan Traven